

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Živnostenské podnikání

Andrei Boiarintsev

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Andrei Boiarintsev

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Živnostenské podnikání

Název anglicky

Commercial activities

Cíle práce

Cílem práce bude zjistit vývoj podnikání fyzických osob podle živnostenského zákona za delší časové období podle státní příslušnosti a krajů, příčiny úpadků a ukončení podnikatelských aktivit. Při zjištění nedostatků v právní úpravě a praxi navrhnout opatření k jejich eliminaci.

Metodika

- soustředění právních předpisů a odborné literatury ke zkoumanému problému
- konzultace s vedoucím bakalářské práce
- prostudování právních předpisů a odborné literatury k teoretické části práce a jejich zhodnocení
- získání a prostudování konkrétních materiálů
- vyhodnocení získaných dat
- sumarizace výsledků zkoumání a jejich hodnocení

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Živnostenské podnikání, živnostenský zákon, živnostenský rejstřík, živnostenský úřad, podnikatel, živnost, podpora podnikání, centrální registrační místa, trh práce, podnikání cizinců, fyzická osoba

Doporučené zdroje informací

BABŠICKÁ, V. Živnostenský zákon s komentářem včetně prováděcích a souvisejících předpisů, 7. vydání, Praha: Polygon, 2004, 407 s., ISBN 80-7273-106-8
NOVOTNÝ, S. Živnostenské podnikání v České republice v kontextu zákona o živnostenském podnikání, 1. vydání, Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, 204 s., ISBN 978-80-7452-000-6
Zákon č. 326/1999 Sb. Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů
Zákon č. 435/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti
Zákon č. 455/1991 Sb., Živnostenský zákon
Zákon č. 586/1992 Sb. Zákon České národní rady o daních z příjmů
Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Milan Uhlík, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2019

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 1. 3. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 08. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Živnostenské podnikání“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 05.09.2019

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu práce JUDr. Milanu Uhlíkovi CSc. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Živnostenské podnikání

Souhrn

Tato práce se věnuje problematice živnostenského podnikání v České republice. Cílem této bakalářské práce bylo, zjistit vývoj podnikání fyzických osob podle živnostenského zákona za stanovené časové období a dále se zaměřit na jednotlivé kraje, příčiny úpadku. V práci byl proveden studium odborné literatury a právních předpisů upravujících oblast živnostenského podnikání v České republice. Dále byla provedena statistická analýza vývoje živnostenského podnikání na území ČR od roku 2008 do 2018. Další metodou použitou v práci byla syntéza.

Z výsledků bakalářské práce vyplynulo, že jako nejsnazší forma podnikatelské činnosti, kterou je možné v České republice provozovat je samostatně výdělečná činnost. Mezi nejčastější držitele živnostenského oprávnění k výkonu samostatně výdělečné činnosti se samozřejmě řadí Čeští občané, ale v případě zahraničních držitelů se jedná nejvíce o Vietnamce, Ukrajince a Slovenské podnikatele. Z pohledu nejvíce držitelů jednoznačně v České republice dominuje Středočeský kraj a hlavní město Praha, kde se soustředí největší počet držitelů živnostenského oprávnění, ale současně je to i místo, kde také nejvíce držitelů ukončí svoji činnost, případně ji přeruší.

Klíčová slova: Česká republika, podnikání, podnikatelská činnost, statistická analýza, živnostenské oprávnění.

Commercial activities

Summary

This work is devoted to the issue of business in the Czech Republic. The aim of this bachelor thesis was to find out the development of entrepreneurship of natural persons according to the Trade Licensing Act for a specified period of time and further focus on individual regions, causes of bankruptcy. In the thesis, the study of professional literature and legal regulations governing the field of trade in the Czech Republic was carried out. Furthermore, a statistical analysis of the development of trade in the Czech Republic from 2008 to 2018 was performed. Another method used in the work was synthesis.

The results of the bachelor thesis showed that as the easiest form of entrepreneurial activity that can be carried out in the Czech Republic is self-employment. Of course, the most frequent holders of a trade license for self-employment are Czech citizens, but foreign holders are mostly Vietnamese, Ukrainians and Slovak entrepreneurs. From the point of view of the most holders, the Central Bohemian Region and the City of Prague dominate in the Czech Republic, where the largest number of holders of trade licenses are concentrated, but at the same time it is also the place where most holders also cease their activities or interrupt it.

Keywords: business activity, business, Czech Republic, statistical analysis, trade license.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce a metodika.....	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika	12
3	Teoretická část – přehled platné právní úpravy	14
3.1	Právo EU a mezinárodní smlouvy	14
3.2	Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání	15
3.3	Podnikání fyzických osob.....	16
3.3.1	Živnosti volné	16
3.3.2	Živnosti vázané	17
3.3.3	Živnosti koncesované	18
3.4	Ostatní právní předpisy vztahující k živnostenskému podnikání	18
3.4.1	Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád	18
3.4.2	Zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů	19
3.4.3	Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty	19
3.4.4	Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení.....	19
3.4.5	Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění	20
3.4.6	Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční	20
3.4.7	Zákon č. 326/1999 Sb., zákon o pobytu cizinců na území České republiky.....	21
3.4.8	Podnikání osob ze zemí EU, EHP a Švýcarska	21
3.4.9	Podnikání osob mimo zemí EU, EHP a Švýcarska	24
3.5	Zákon o obchodních společnostech a družstvech	24
3.6	Orgány státní správy na úseku kontroly živnostenského podnikání.....	25
3.6.1	Finanční úřad – Zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě ČR.....	25

3.6.2	Česká správa sociálního zabezpečení – zákon č. 582/1991 Sb.....	26
3.6.3	Zdravotní pojišťovny – zákon č. 48/1997 Sb., o zdravotním pojištění	27
3.6.4	Živnostenské úřady – zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech ...	28
3.6.5	Celní správa ČR – zákon č. 17/2012Sb. zákon o Celní správě ČR	29
3.6.6	Zákoník práce č. 262/2006 Sb.	31
4	Praktická část – analýza zkoumané problematiky	32
4.1	Názor autora práce na platnou právní úpravu	32
4.2	Návrhy na odstranění zjištěných nedostatků v platné právní úpravě.....	33
4.3	Údaje k vývoji živnostenského podnikání v České republice 2008-2018 podle krajů a podle statní příslušnosti	35
4.4	Údaje k ukončení živnostenského podnikání v České republice 2008-2018 podle krajů a státní příslušnosti	46
4.5	Zjištěné případy porušování právních předpisů České republiky 2008-2018	48
4.6	Aktuální problémy v živnostenském podnikání	49
4.7	Příčiny úpadků a ukončení podnikatelských aktivit fyzických osob	50
4.8	Souhrn výsledků zkoumání.....	52
5	Závěr	53
6	Seznam použitých zdrojů	55

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet OSVČ v krajích ČR v letech 2010-2018	37
Tabulka 2 Počet vzniklých OSVČ v letech 2008-2018	41
Tabulka 3 Počet podnikatelů s živnostenským oprávněním dle občanství podnikajících v České republice.....	43
Tabulka 4 Počet zaniklých OSVČ v letech 2008-2018	46

Seznam grafů

Graf 1 Počet OSVČ v ČR v období 2010-2018.....	36
Graf 2 Zaměstnanost cizinců v ČR podle postavení v zaměstnání v letech 2014-2017	45

1 Úvod

Bakalářská práce se věnuje problematice živnostenského podnikání v České republice. Podle údajů z Českého statistického úřadu z roku 2018, počet podnikatelů, kteří mají živnostenské oprávnění v České republice je více než jeden milion osob.¹ To znamená, že tato forma podnikatelské činnosti je poměrně rozšířená v České republice.

Hlavním účelem, proč lidé začínají s podnikatelskou činností, je snaha dosáhnout finančního zisku. Právě zisk a jeho maximalizace je hlavním cílem, proč si člověk zvolí cestu samostatné výdělečné činnosti. Ne vždy ale se tento cíl naplní, tedy ne každé podnikání je výdělečné. V mnoha případech to závisí nejenom na originalitě myšlenky a schopnostech podnikatele, ale také na zvolené právní formě podnikání a dalších povinnostech, které podnikatel musí plnit ve vztahu ke státním orgánům.

Každá forma podnikání má své přednosti a nedostatky. Podnikání na základě živnostenského oprávnění fyzických osob není výjimkou. Za obecné přednosti u OSVČ lze označit jednodušší administrativu, absence povinnost vést podvojně účetnictví ve srovnání se společností s ručením omezeným nebo jinými právními osobami, jednoduchost při získání živnostenského oprávnění. Za obecné nedostatky této formy podnikatelské činnosti lze označit neomezené ručení podnikatele (celým svým majetkem), příliš jednoduchou organizační strukturu a složitější možnosti partnerství v podnikání. Toto ale není zdaleka všechno, co je nutno vědět ve spojení s živnostenským podnikáním.

Protože po ukončení bakalářského studia hodlám provozovat ekonomickou činnost a stát se osobou samostatně výdělečně činnou, zvolil jsem si toto téma práce. Pro vlastní zajímavost a poučení jsem se rozhodl nastudovat příslušné právní předpisy vztahující se k podnikání na základě živnostenského oprávnění, zjistit statistiku OSVČ na území České republiky a také statistiku dle národnosti živnostníků v České republice. Domnívám se a je to zároveň výzkumná hypotéza mé bakalářské práce, že z důvodu jednoduchosti administrativních procesů a účetnictví právě tato forma podnikatelské činnosti bude volena především cizinci na území České republiky.

¹ ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva - 1. čtvrtletí 2019*, 2019.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce bude zjistit vývoj podnikání fyzických osob podle živnostenského zákona za delší časové období podle státní příslušnosti a krajů, příčiny úpadku a ukončení podnikatelských aktivit. Při zjištění nedostatků v právní úpravě a praxi navrhnout opatření k jejich eliminaci. Za delší časové období pro účely této bakalářské práce považuji období od roku 2008 do roku 2018.

2.2 Metodika

Během zpracování této bakalářské práce bylo využito několik odborných výzkumných metod, které byly uplatněny následujícím způsobem. Pro lepší přehlednost práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část, kde první část shrnovala teoretické poznatky týkající se platné právní úpravy související s živnostenským podnikáním. Na začátku zpracování byly právní předpisy a odborná literatura soustředěny ke zkoumanému problému jak prostřednictvím vytištěných knih, tak i v podobě internetových zdrojů. Následně tyto materiály byly konzultovány s vedoucím bakalářské práce a autorem detailně nastudovány.

Vzhledem k tomu, že existuje velké množství zákonů a mezinárodních smluv, které se vztahují na tuto podnikatelskou formu, nejprve v kapitole 3.2 byl vymezen český zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v rámci práva EU (kapitola 3.1). Stanovení tohoto zákona byla čerpána přímo z příslušného dokumentu v elektronické podobě a jejich objasnění probíhalo prostřednictvím vlastních doplnění a komentářů z knih českých autorů. Kapitola 3.3 pojednávající o podnikání fyzických osob jakož i její podkapitoly byly zpracovány na základě jednotlivých odstavců zákona o živnostenském podnikání. V následující kapitole 3.4 byla zmíněna základní stanovení ostatních právních předpisů, které se vztahují k živnostenskému podnikání, zpracovaná formou stručné literární rešerše. Podobně byly zpracovány odstavce zákona o obchodních společnostech a družstvech. Dále v kapitole 3.6 byla vymezena informace o orgánech státní správy na úseku kontroly živnostenského podnikání za pomoci příslušných českých zákonů.

Praktická část práce analyzovala zkoumanou problematiku nejprve z hlediska autora práce. Informace získané z teoretické části bakalářské práce byly interpretovány a zhodnoceny v podobě vlastního pojednávání o účinnosti platné právní úpravy. Na základě této úvahy pak byly syntetizovány návrhy na odstranění zjištěných nedostatků v platné právní úpravě a nabídnuty způsoby řešení porušování právních předpisů ve správním či trestním řízení. Následně v práci byla provedena statistická analýza vývoje živnostenského podnikání na území ČR v posledních jedenácti až třinácti letech, a to metodou sekundárního výzkumu. Bylo rozhodnuto provést analýzu časových řad, která byla zpracována na základě odborných informací. Nejprve byly využity dostupné statistické údaje zveřejněné na webových stránkách České správy sociálního zabezpečení a Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. To byly hlavně informace o počtu OSVČ v České republice v období 2010-2018 a informace o počtu OSVČ v krajích ČR ve stejném časovém období. Dále na základě osobního prohlášení autora práce byly získány informace z Českého statistického úřadu týkající se počtu vzniklých a zaniklých OSVČ v letech 2008-2018 podle krajů ČR. Žádost o tyto informace proběhla telefonicky, následně pak zaměstnankyně úřadu poskytla vyžádané informace emailovou zprávou ve formě excelových souborů. Matematické zpracování získaných údajů do přehledné podoby poté dovolilo vytvořit stručný přehled o faktorech, které měly vliv na výkyvy v ukazatelích v průběhu zkoumaných 11 let. Zvlášť byly v práci analyzovány a interpretovány informace ohledně počtu podnikatelů s živnostenským oprávněním dle občanství podnikajících v České republice.

Metodou syntézy údajů týkajících se zjištěných případů porušování právních předpisů České republiky 2008-2018 v oblasti živnostenského podnikání pak proběhla sumarizace výsledků zkoumání, která dovolila odhalit aktuální problémy ve vybrané sféře. Předposlední kapitola práce 4.7 prostřednictvím vlastního pojednání vymezila příčiny úpadků a ukončení podnikatelských aktivit fyzických osob. Vyhodnocení získaných dat tak dovolilo udělat relevantní závěry práce a naplnit její cíle.

3 Teoretická část – přehled platné právní úpravy

3.1 Právo EU a mezinárodní smlouvy

Na základě živnostenského oprávnění vydaného v ČR je možné podnikat v jiném členském státě EU.

Existuje dva režimy podnikání v členském státě EU:

- přeshraniční poskytování služeb;
- usazení.

Proces reguluje Evropská komise a upravuje Zákon č. 222/2009 Sb. O volném pohybu služeb. *“Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje přeshraniční poskytování služeb, práva a povinnosti poskytovatelů služeb, práva příjemců služeb, jednotná kontaktní místa, jejich činnost a uspořádání, vznik oprávnění k poskytování služeb ze zákona a dále dozor nad poskytovateli služeb na vnitřním trhu Evropské unie.”*²

Přeshraniční poskytování služeb je definováno jako dočasné a náhodné. Je nezbytné, aby služba byla primárně poskytována v České republice. Pro poskytovatele služeb je nepřijatelné pravidelně a dlouhodobě cestovat (například vždy jednou za týden nebo celý týden každý měsíc) za účelem poskytování služeb v jiné zemi v rámci poskytování přeshraničních služeb. Většina objednávek musí zůstat v České republice. Kromě toho služby, které jsou zpravidla vázány na konkrétní instituci, nelze zpravidla poskytovat přes hranice. Pokud poskytování služeb tyto podmínky nesplňuje, musí být podnikatel usazen v dané zemi. Při přeshraničním poskytování služeb je důležité, zda se jedná o dočasnou a příležitostnou službu. Každý živnostník má pečlivě sledovat problematiku daně z příjmu na základě českého zákona o dani z příjmu, zákona o dani z příjmu v zemi, kde jsou služby poskytovány, a smluv o zamezení dvojího zdanění mezi Českou republikou a hostitelskou zemí. V případě rozporu mezi zákonem o dani z příjmu a smlouvou o zamezení dvojího zdanění má smlouva přednost. Seznam smluv o zamezení dvojího zdanění, včetně

² Zákon č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb.

příslušných odkazů, lze najít na stránkách ministerstva financí České republiky.³ Každý podnikatel má jednat v souladu s pravidly o dani z přidané hodnoty. Při poskytování přeshraničních služeb existuje velmi často povinnost registrovat se k DPH a platit tuto daň v jiné zemi. Aby se předešlo nutnosti platit sociální a zdravotní pojištění v hostitelské zemi, podá podnikatel okresní správě sociálního zabezpečení žádost o potvrzení evropského formuláře A1 a vezme s sebou evropskou kartu zdravotního pojištění (tzv. Modrá karta zdravotního pojištění).⁴ Samostatně výdělečně činné osoby se musí nejčastěji hlásit do systémů hostitelských členských států. Pokud chce podnikatel v dané zemi založit živnostenské oprávnění, je nutné se v této zemi usadit. Při zakládání živnosti v regulovaném povolání je nutné požádat o uznání kvalifikace.

3.2 Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Právo každého na podnikání a jiné hospodářské činnosti, jakož i právo vlastnit majetek je založeno na článku 26 Deklarace základních práv a svobod, která je součástí ústavního systému České republiky. Podle tohoto článku má každý právo vykonávat podnikatelské a jiné hospodářské činnosti. V tomto případě pouze zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých druhů činností. Zákon č. 455/1991 Sb., ze dne 2. října 1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, je hlavním veřejným právem předepisujícím vztahy podnikatelů a státu a základní podmínky pro podnikání pro většinu druhů podnikatelských činností právnických a fyzických osob. Zákon je rozdělen do šesti částí:

- část PRVNÍ – VŠEOBECNÁ ustanovení (§ 1 - § 18);
- část DRUHÁ – DRUHY živností (§ 19 - § 27);
- část TŘETÍ – ROZSAH živnostenského oprávnění (§ 28 - § 44);
- část ČTVRTÁ – VZNIK, změna a zánik živnostenského oprávnění, živnostenský rejstřík (§ 45 - § 60);

³ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehled platných smluv: oddělení 1503 - Mezinárodní zdaňování*, 2012.

⁴ ACCACE. *Změna přístupu ČSSZ k vydávání formulářů A1*, 2018.

- část PÁTÁ – ŽIVNOSTENSKÁ kontrola a přestupky (§ 60a - § 64);
- část ŠESTÁ – SPOLEČNÁ, přechodná a závěrečná ustanovení (§ 67 - § 81).⁵

Zákon definuje individuální podnikání jako systematickou činnost vykonávanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem. Zákon také upravuje provozování živnosti, určuje subjekty živnosti a všeobecné podmínky provozování živnosti, zvláštní podmínky provozování živnosti, překážky provozování živnosti a rozdělení živnosti.

3.3 Podnikání fyzických osob

Podnikání fyzických osob zákon rozděluje dle jednotlivých živností na:

- ohlašovací, které při splnění stanovených podmínek smějí být provozovány na základě ohlášení;
- koncesované, které musí být provozovány na základě koncese.⁶

Ohlašovacími živnosti dále rozděluje na:

- živnosti řemeslné;
- živnosti vázané, u těchto typu živnosti je podmínkou odborná způsobilost;
- živnost volná, u které není jako podmínka provozování živnosti odborná způsobilost stanovena.⁷

3.3.1 Živnosti volné

Zákon definuje volnou živnost jako *“živnost opravňující k výkonu činností, pro jejichž provozování tento zákon nevyžaduje prokazování odborné ani jiné způsobilosti. K*

⁵ Zákon č. 455/1991 Sb. ze dne 15.11.1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

získání živnostenského oprávnění pro živnost volnou musí být splněny všeobecné podmínky“ (§ 6 odst. 1)⁸.

Seznam volných živnosti a obory činností, které náleží do živnosti volné, jsou uvedeny v příloze č. 4 Živnostenského zákona. Mezi volné živnosti patří například:

- výzkum a vývoj v oblasti přírodních a technických věd nebo společenských věd;
- testování, měření, analýzy a kontroly;
- reklamní činnost, marketing, mediální zastoupení;
- návrhářská, designérská, aranžérská činnost a modeling;
- fotografické služby;
- překladatelská a tlumočnická činnost.⁹

3.3.2 Živnosti vázané

Vázanou živnost zákon definuje jako živnost k jejímuž provozování je potřeba mít požadovanou odbornou způsobilost, jako například osvědčení od Ministerstva, vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání, odpovídající praxi atd.¹⁰ V příloze č. 2 Živnostenského zákona jsou jako živnosti vázané uvedené například:

- Zpracování tabáku a výroba tabákových výrobků.
- Výroba nebezpečných chemických látek a nebezpečných chemických směsí a prodej chemických látek a chemických směsí klasifikovaných jako vysoce toxické*) a toxické*).
- Podnikání v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady.

⁸ Zákon č. 455/1991 Sb. ze dne 15.11.1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

⁹ Tamtéž.

¹⁰ SVOBODOVÁ, I., ANDERA, M. *Od nápadu k podnikatelskému plánu: jak hledat a rozvíjet podnikatelské příležitosti*. 2017, s. 80.

- Provádění staveb, jejich změn a odstraňování.¹¹

3.3.3 Živnosti koncesované

Koncesované živnosti se dále nečlení a jejich seznam je uveden v příloze č. 3 zákona

č. 455/1991 Sb. Tyto živnosti vyžadují zvláštní odbornou způsobilost při jejich provozování. Vznik oprávnění provozovat živnost je vázán na státní rozhodnutí o udělení tzv. koncese. Povolení uděluje živnostenský úřad, který přitom posoudí splnění všech předepsaných podmínek pro udělení koncese. Tento typ živnosti vyžaduje zvláštní způsobilost provozovatele. Občas je provozování koncese podmíněno např. specifickými požadavky na zaměstnance či na provozovny, v nichž se koncesovaná živnost provozuje. Například ke koncesovaným živnostem patří dle přílohy 3. Živnostenského zákona:

- Výroba a úprava kvasného lihu, konzumního lihu, lihovin a ostatních alkoholických nápojů (s výjimkou piva, ovocných vín, ostatních vín a medoviny a ovocných destilátů získaných pěstitelem pálením) a prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin.
- Výzkum, vývoj, výroba, ničení, nákup, prodej a skladování výbušnin a munice, zpracování a zneškodňování výbušnin, znehodnocování a delaborace munice a provádění trhacích prací.
- Výroba a zpracování paliv a maziv a distribuce pohonných hmot.

3.4 Ostatní právní předpisy vztahující k živnostenskému podnikání

3.4.1 Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon ze dne 22. července 2009- daňový řád upravuje práva o povinnosti daňových subjektů a správců daní.

¹¹ Zákon č. 455/1991 Sb. ze dne 15.11.1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

“Daňovým subjektem je osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně.”¹²

Správce daně přidělí daňový identifikátor daňovému subjektu, který dosud nebyl zaregistrován pro žádnou daň. Daňový poplatník musí uvést daňové identifikační číslo ve všech případech souvisejících s daní. Identifikátor pro fyzickou osobu je obvykle rodné číslo nebo jiný identifikátor, pokud to vyžaduje zákon.¹³

3.4.2 Zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů

Zákon ze dne 20. listopadu 1992 upravuje daň z příjmu fyzických a právnických osob. Zákon uvádí, že každý daňový rezident a nerezident České republiky má daňovou povinnost. Daň z příjmů ze živnostenského podnikání se řadí do Daně z příjmu ze samostatné činnosti, upravené v § 7 uvedeného zákona.

3.4.3 Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon ze dne 1. dubna 2004 o dani z přidané hodnoty upravuje daň z přidané hodnoty. Osoba povinná k dani je osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti, nebo skupina. Osoba provozující živnost do této skupiny patří. Podnikatel, který má sídlo v tuzemsku a jehož obrat za 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1 000 000 Kč se stává plátcem DPH. Plátcem DPH se povinná osoba stává od prvního dne druhého měsíce následujícího po měsíci, ve kterém překročila stanovený obrat, nestane-li se podle tohoto zákona plátcem dříve.

3.4.4 Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení

Zákon České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

„Tento zákon upravuje pojistné na sociální zabezpečení, které zahrnuje pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění, a příspěvek na státní politiku

¹² Zákon č. 280/2009 Sb. – Zákon daňový řád.

¹³ FINANČNÍ SPRÁVA. Začínáte podnikat?, 2019.

zaměstnanosti.“¹⁴ Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit příspěvky na důchodové pojištění a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti, pokud se podílejí na důchodovém pojištění v souladu s pravidly důchodového pojištění a za podmínek stanovených tímto zákonem také zálohy na příspěvky na důchodové pojištění a příspěvky na státní pojištění; osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné, pokud se účastní nemocenského pojištění v souladu s pravidly nemocenského pojištění.¹⁵

3.4.5 Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

Osoby provozující živnost se účastní povinného zdravotního pojištění.

Platí měsíční zálohy na pojištění a následné výroční zprávy. Do 8 dnů od zahájení nebo ukončení samostatné podnikatelské činnosti jsou povinni o této skutečnosti informovat zdravotní pojišťovnu. Při změně zdravotní pojišťovny musí nové zdravotní pojišťovně předložit potvrzení o zálohách na pojistné. Pokud jednotlivý podnikatel neplatí pojistné přiměřeně a včas, pak mu hrozí vystavení pokuty od pojišťovnou a její následní vymáhání. Tito jednotlivci se dobrovolně účastní dočasného zdravotního pojištění pro případ zdravotního postižení.

Pokud se OSVČ nezúčastní povinného zdravotního pojištění, musí uzavřít smluvní pojištění s VZP.

3.4.6 Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční

Předmět zdanění. Silniční daň se ukládá na motorová vozidla a přívěsy, které jsou registrovány a provozovány v České republice, pokud jsou používána v podnikatelské činnosti nebo mají přímý vztah k podnikání. Silniční daň je něco jiného, než platba mýtného (dálniční známky) za jízdu po rychlostních silnicích.

Sazba daně. Velikost daně závisí na výkonu motoru, u nákladních vozidel – na počtu náprav a celkové hmotnosti vozidla.

¹⁴ Zákon č. 589/1992 Sb. České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

¹⁵ Česká správa sociálního zabezpečení, 2019.

Právnícká osoba. Právnícké osoby platí silniční daň z vozidel používaných při jakékoli činnosti, jejíž příjem podléhá dani z příjmu.

Fyzická osoba. Jednotlivci platí silniční daň, pokud používají motorová vozidla ve svém soukromém podnikání, s něhož platí daň z příjmu.

Výpočet silniční daně

Jednoduchá kalkulačka pomůže vypočítat silniční daň za rok 2019:

Například na webových stránkách penize.cz. Daňové přiznání k dani ze silnic se podává do 31. ledna včetně.

3.4.7 Zákon č. 326/1999 Sb., zákon o pobytu cizinců na území České republiky

Cizinec je osoba s bydlištěm mimo území České republiky. Pro účely zákona o podnikání je místem bydliště fyzické osoby místo jejího trvalého pobytu. Osoba, která má postavení uprchlíka, může v České republice podnikat za stejných podmínek jako občan České republiky. Obecné podmínky pro podnikatelskou činnost zahraničních osob jsou:

- dosažení věku 18 let; (výjimka: osoby starší 16 let se souhlasem soudu)
- způsobilost k právním úkonům;
- nedostatek trestního rejstříku;
- poskytnutí dokladu o tom, že fyzická osoba, pokud v České republice vykonává nebo vykonává podnikatelskou činnost, nemá daňové nedoplatky. Dokument vydává příslušné územní finanční oddělení;
- poskytnutí dokladu o tom, že jednotlivec, pokud vykonává nebo vykonával podnikatelskou činnost v České republice, nemá nedoplatky na daních a platbách za sociální pojištění a státní politiku zaměstnanosti.

3.4.8 Podnikání osob ze zemí EU, EHP a Švýcarska

Cizinec, který je občanem členského státu Evropské unie nebo jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, nemá pro výkon své podnikatelské činnosti poskytovat doklad potvrzující povolení k pobytu v České republice podle § 5 odst. 5 Živnostenského zákona. Jednotlivec, kterému bylo uděleno azyl

na území České republiky na základě zvláštních zákonů, může vykonávat podnikatelskou činnost za stejných podmínek jako občan České republiky s bydlištěm na území České republiky.¹⁶

Realizace bezplatné podnikatelské činnosti je určena pouze splněním obecných podmínek.

Provádění řemeslné živnosti nebo koncesované činnosti je dále určeno splněním zvláštních podmínek pro provozování obchodní činnosti.

Odborné dovednosti v řemeslném podnikání se prokazují:

- Osvědčení příslušného tříletého studijního programu nebo jiného dokladu o řádném absolvování odpovídajícího tříletého studijního plánu a doklad o tříleté praxi v této specializaci.
- Osvědčení o ukončení studia v příslušném vzdělávacím programu střední odborné školy, jehož délka je kratší než 4 roky, a doklad o tříleté praxi v této specializaci.
- Osvědčení o certifikační zkoušce v odpovídajících osnovách střední odborné školy nebo střední odborné školy nebo gymnázia s předměty speciální přípravy a doklad o dvouleté praxi v této specializaci.
- Diplom, osvědčení nebo jiný doklad potvrzující absolvování bakalářského nebo magisterského studijního programu na vysoké škole v příslušném oboru studijního programu a doklad o roční praxi v dané specializaci.
- Doklad o uznávání odborných kvalifikací vydaný uznávaným subjektem v souladu se zákonem o uznávání odborných kvalifikací.

Občan členského státu Evropské unie (včetně občanů jiných smluvních zemí Dohody o Evropském hospodářském prostoru a Švýcarska) může prokázat odbornou kvalifikaci v podnikatelských činnostech uvedených v § 21 odst. 2 Živnostenského zákona také příslušnými doklady v souladu se Zákonem o uznání odborných kvalifikací.¹⁷

¹⁶ Zákon č. 455/1991 Sb. ze dne 15.11.1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

¹⁷ Tamtéž.

Doklady o odborné kvalifikaci (uvedené výše) lze nahradit:

- Osvědčení o tomto tříletém studijním programu nebo jiném dokladu o řádném absolvování takového tříletého studijního programu nebo studia v odpovídajícím studijním programu a doklad o čtyřleté praxi v této specializaci.
- Osvědčení o ukončení studia v obdobném studijním programu střední odborné školy, jehož délka je kratší než 4 roky, a doklad o čtyřleté praxi v této specializaci.
- Osvědčení o certifikační zkoušce v podobném vzdělávacím programu střední odborné školy nebo střední odborné školy a doklad o tříleté praxi v této specializaci.
- Diplom, osvědčení nebo jiný doklad potvrzující absolvování bakalářského nebo magisterského studijního programu na vysoké škole v podobném oboru a doklad o roční praxi v této specializaci.
- Osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci vydaný organizací, která je akreditována ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo příslušným ministerstvem, do jehož působnosti patří toto odvětví, a doklad o čtyřleté praxi v této specializaci.
- Doklad o absolvování kvalifikační zkoušky před komisí sestávající ze zástupců příslušné obchodní administrativy, odpovídající střední odborné školy nebo střední odborné školy, jakož i příslušné obchodní komunity, pokud byla vytvořena, a dokumentu o čtyřleté praxi v oboru.
- Dokument o šestileté praxi v oboru.¹⁸

¹⁸ Tamtéž.

3.4.9 Podnikání osob mimo zemí EU, EHP a Švýcarska

Cizinec, který je podle zákona č. 326/1999 Sb., O pobytu cizinců na území České republiky, povinen mít povolení k pobytu v České republice, musí přiložit doklad potvrzující povolení k pobytu za účelem podnikatelská činnost.¹⁹

“Zahraniční fyzická osoba, která hodlá na území České republiky provozovat živnost a která má podle zvláštního zákona povinnost mít pro pobyt na území České republiky povolení, musí k ohlášení živnosti a k žádosti o koncesi doložit doklad prokazující udělení víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu.”²⁰ (§ 5).

3.5 Zákon o obchodních společnostech a družstvech

Od 1.1.2014 se společnosti s ručením omezeným řídí zákonem č. 90/2012 Sb., O obchodních společnostech a korporacích. Společnost je založena vypracováním společenské smlouvy a vzniká okamžikem zápisu do obchodního rejstříku. Společnost může založit i jedna osoba – v tomto případě je vypracována zakladatelská listina. Maximální počet partnerů v s.r.o. byl zrušen. Dříve mohla společnost založit maximálně 50 partnerů. Nyní – jednotlivec může být jediným zakladatelem v neomezeném počtu s.r.o.²¹

Dříve – mohl být jediným zakladatelem maximálně třech s.r.o.

Zákon vyžaduje, aby společenská smlouva obsahovala některé nové podmínky:

- určení druhu akcií každého partnera, práv a povinností s nimi spojených, pokud dohoda umožňuje různé druhy akcií;

¹⁹ Zákon č. 326/1999 Sb. ze dne 23.12.1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Zákon č. 90/2012 Sb. ze dne 22.03.2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

- počet výkonných ředitelů a způsob, jakým jednají ve veřejném zájmu.²²

Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada akcionářů – všichni společníci (spoluzakladatelé).

Statutární orgánem společnosti může být jeden nebo více výkonných ředitelů (tzv. kolektivní orgán). Je-li statutární orgán kolektivní, může společenská smlouva stanovit, že rozhodnutí je přijímáno zasedáním členů orgánu, který volí předsedu a vždy přijímá rozhodnutí hlasováním. Odpovědnost výkonného ředitele zahrnuje řízení obchodních činností společnosti. Odpovídá za vedení požadovaného výkaznictví a účetnictví, informuje partnery o záležitostech společnosti. Na výkonného ředitele se jako předtím vztahuje zákaz konkurence (podnikání v oblasti činnosti společnosti, člen pověřeného orgánu jiné společnosti s podobným oborem činnosti). Výkonný ředitel však může písemně informovat ostatní partnery o své činnosti.

Dozorčím orgánem společnosti je dozorčí komise. Neexistuje povinnost zřízovat kontrolní orgán, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Výkonný ředitel nemůže být členem dozorčí rady. Společníci odpovídají za dluhy společnosti společně a nerozdílně ve výši nevyplaceného podílu vkladu zapsaného v obchodním rejstříku. Tato odpovědnost existuje pouze do doby, než každý partner splní svůj vkladový závazek a tato událost není zapsána v obchodním rejstříku.

3.6 Orgány státní správy na úseku kontroly živnostenského podnikání

3.6.1 Finanční úřad – Zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě ČR

Finanční správa České republiky představuje soustavu správních orgánů, které jsou určeny pro výkon správy daní. Orgány Finanční správy České republiky jsou zastoupeny Generálním finančním ředitelstvím, Odvolacím finančním ředitelstvím a dále finančními úřady, kdy tyto představují správní úřady a organizační složku státu. Finanční úřady jsou podřízeny Odvolacímu finančnímu ředitelství, které je dále podřízeno Generálnímu finančnímu ředitelství. Finanční úřady spolu s Odvolacím finančním ředitelstvím nejsou účetními jednotkami a pro potřeby hospodaření s majetkem státu, účetnictví a pracovně

²² JOSKOVÁ, L., ŠAFRÁNEK, J., ČOUKOVÁ P., PRAVDA P., PRAVDOVÁ, M. *Nová společnost s ručením omezeným – aktualizované vydání: právo - účetnictví – daně*. 2015, s. 19.

právních vztahů se nacházejí v postavení vnitřních organizačních jednotek spadajících pod Generální finanční ředitelství.

Územní působnost finančních úřadů v České republice je rozdělena do jednotlivých krajů, kdy ještě mimo 14 krajských působišť máme jeden specializovaný finanční úřad. Činnost finančního úřadu je vykonávána v rámci územního vyššího samosprávného celku, kdy tento název je součástí názvu příslušného finančního úřadu. Dále sídlo Specializovaného finančního úřadu je hlavní město Praha.

Věcná působnost finančního úřadu – do činnosti finančního úřadu spadá výkon správy daní, provádění řízení o správních deliktech, převod výnosů daní, které vybírá a vymáhá a nespádají do příjmu státního rozpočtu. Dále finanční úřady přijímají a evidují splátky návratných finančních výpomocí poskytnutých Ministerstvem zemědělství v letech 1991 až 1995. K dalším činnostem správce daně patří výběr a vymáhání peněžních plnění, uložených orgány finanční správy, vede si příslušné evidence a registry, které jsou nezbytné pro výkon působnosti orgánů finanční správy. Finanční úřad vykonává příslušnou finanční kontrolu, dále kontrolu dodržování povinností stanovených právními předpisy, které upravují účetnictví a dále ukládají účetním jednotkám příslušné sankce dle zvláštního právního předpisu. Kontrolují také veškeré poplatky, jež představují příjem státního rozpočtu, pakliže jsou věcně příslušnými orgány.

Specializovaný finanční úřad – jedná se o specializovaný úřad, který je příslušný pro vybrané subjekty, tím však není dotčena příslušnost u poplatků, kdy jejich předmětem je zpoplatnění úkonu. Do kategorie vybraných subjektů se řadí právnické osoby, které byly založeny za účelem podnikatelské činnosti, pakliže dosahují obrátu nad 2 000 000 000 Kč, banky, spořitelny, úvěrní družstva, pojišťovny, obhospodařovatel nebo administrátor investičního fondu, případně i zahraničního investičního fondu, penzijní společnosti, poplatníci z hazardních her a další.²³

3.6.2 Česká správa sociálního zabezpečení – zákon č. 582/1991 Sb.

Zákon upravuje organizační uspořádání sociálního zabezpečení, působnost České správy sociálního zabezpečení, okresních správ sociálního zabezpečení včetně orgánů

²³ Zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky.

státní správy v sociálním zabezpečení a dále k výběru příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Zákon se mimo jiné věnuje řízením ve věcech důchodového pojištění včetně zabezpečení, dále řízení ve věcech pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, sociální podpory, pomoc v hmotné nouzi a také o osoby zdravotně znevýhodněné.

Česká správa sociálního zabezpečení – má ve své kompetenci rozhodování o dávkách důchodového pojištění, rozhoduje o vrácení dávky důchodového pojištění, pakliže bylo vyplaceno neoprávněně. K dalším činnostem patří jednání před soudem v případě přezkumného rozhodování ve věcech sociálního zabezpečení, zabezpečuje plnění úkolů plynoucích z práva Evropské unie a dále mezinárodních smluv. Vydává předepsané tiskopisy, vede registr pojištěnců důchodového pojištění.

Okresní správy sociálního zabezpečení – jsou zřizovány pro obvody, jež se shodují s územními obvody okresů. Rozhodují ve sporných případech o vzniku a zániku důchodového pojištění, řeší spory mezi občanem a zaměstnavatelem o správnosti v evidenčním listu důchodového pojištění. Dále vrací zaměstnanci přeplatky na sociálním pojištění, v rámci kontrolní prohlídky doporučují zařazení na rehabilitace, kontrolují plnění povinností ze strany zaměstnavatelů a občanů v sociálním zabezpečení, vybírají pojistné na sociální pojištění a státní politiku zaměstnanosti a mnohé další činnosti.²⁴

3.6.3 Zdravotní pojišťovny – zákon č. 48/1997 Sb., o zdravotním pojištění

Zákon o zdravotním pojištění zpracovává příslušné předpisy Evropské unie, současně navazuje na předpisy Evropské unie a upravuje veřejné zdravotní pojištění, rozsah a podmínky hrazení zdravotní péče v rámci zdravotního pojištění, forma stanovení cen včetně úhrady léčivých přípravků a to i v případě potravin určených pro zvláštní lékařské účely. Zdravotní pojištění musí mít občan s trvalým pobytem na území České republiky, ale stejně tak i občané, kteří nejsou občany České republiky, ale jsou zaměstnanci zaměstnavatele se sídlem na území ČR.²⁵

²⁴ Zákon č. 582/1991 Sb. České národní rady o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

²⁵ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

V současné době na území České republiky působí 7 zdravotních pojišťoven:

- Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR;
- Vojenská zdravotní pojišťovna ČR;
- Česká průmyslová zdravotní pojišťovna;
- Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví;
- Zaměstnanecká pojišťovna Škoda;
- Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra ČR;
- Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna.

Hlavním úkolem je provádět veřejné zdravotní pojištění, tedy výběr pojistného od plátců pojistného a současně úhrady zdravotnických služeb. Mezi hlavní povinnosti zdravotních pojišťoven se řadí zajištění svým pojištěncům poskytování hrazených služeb, jež musí být místně i časově dostupné. Zaměstnanecké pojišťovny jsou sdružovány do Svazu zdravotních pojišťoven, hájícího jejich společné zájmy, stejně jako zájmy klientů s hlavním cílem zlepšování služeb pro vlastní klienty. Zdravotní pojištění má povinnost hradit plátce pojistného, jako zaměstnanec, kdy za zaměstnance se považuje fyzická osoba, které plynou příjmy ze závislé činnosti, dále pak osoba samostatně výdělečně činná, jako jsou živnostníci, zemědělci, podnikající osoby dle zvláštních předpisů. Zaměstnavatel je plátcem části pojistného za vlastní zaměstnance. Stát je plátcem pojistného za nezaopatřené děti, poživatele důchodů, příjemce rodičovské, ženy na mateřské, osoby pobírající dávku v hmotné nouzi a další.²⁶

3.6.4 Živnostenské úřady – zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech

Živnostenské úřady jsou dle tohoto zákona obecní živnostenské úřady, jimiž jsou odbory obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, a dále na území hlavního města Prahy se jedná o živnostenské odbory úřadů městských částí, které určuje Statut hlavního města Prahy. Dále se jedná o krajské živnostenské úřady, kde najdeme odbory krajských úřadů a na území hlavního města Prahy se jedná o živnostenský odbor Magistrátu hlavního města Prahy.

²⁶ MZČR. *Zdravotní pojišťovny*, 2018.

Obecní živnostenský úřad – vykonává činnost v rozsahu stanoveném živnostenským zákonem, mezi hlavní činnosti patří registrace či oznámení určené správci daně od osob podnikajících na základě živnostenského oprávnění. Přijímá hlášení v oblasti sociálního zabezpečení, o vzniku volných pracovních míst či jejich obsazení. Obecní živnostenský úřad má na starosti provoz živnostenského rejstříku.

Krajský živnostenský úřad – vykonává řídicí, koordinační, kontrolní a také metodickou činnost včetně funkce centrálního registračního místa, rozhoduje ve věcech odvolání proti rozhodnutí obecních živnostenských úřadů, spolupracuje s příslušnými správními úřady.

Živnostenský úřad České republiky – zpracovává koncept v oblasti živnostenského podnikání, má řídicí, koordinační, kontrolní a metodickou činnost vůči krajskému úřadu, v jistých případech funguje jako správní orgán první instance, zabývá se odvoláními proti rozhodnutí krajského živnostenského úřadu.²⁷

3.6.5 Celní správa ČR – zákon č. 17/2012Sb. zákon o Celní správě ČR

Jedná se o soustavu správních orgánů a ozbrojený bezpečnostní sbor. Orgány celní správy jsou Generální ředitelství cel a celní úřady, jež jsou správními orgány včetně organizačních složek státu. Generální ředitelství cel spadá pod Ministerstvo financí a celní úřady jsou podřízeny Generálnímu ředitelství cel, které je účetní jednotkou. Celní úřady nejsou účetními jednotkami a pro účely hospodaření s majetkem státu, účetnictví a pracovněprávních vztahů se nacházejí v postavení vnitřních organizačních jednotek Generálního ředitelství cel.

Celní úřady jsou zastoupeny ve všech krajích České republiky včetně celního úřadu Praha Ruzyně. Celní úřad vykonává působnost na území vyššího územního samosprávného celku, výjimku představuje území vyššího územního samosprávného celku, jež je součástí území celního prostoru Celního úřadu Praha Ruzyně. Celní úřad Praha Ruzyně má výkon své působnosti na území celního prostoru Celního úřadu Praha Ruzyně.

²⁷ Zákon č. 570/1991 Sb. České národní rady o živnostenských úřadech.

Věcná působnost – celní úřad se zabývá správou cel, daní a jiných peněžních plnění, pakliže je takto stanoveno jiným právním předpisem. Celní úřad představuje obecného správce daně podle správního řádu a současně vykonává správu placení peněžitých plnění v rámci dělené správy, patřících do příjmu státního rozpočtu, státních fondů případně do rozpočtů územních samosprávných celků. Celní úřad se podílí na zajišťování úkolů, které jsou spojeny s rozvojem mezistátních styků a mezinárodní spolupráce, stejně jako úkolů plynoucích pro Českou republiku z mezinárodních smluv a stejně tak z mezinárodních organizací. V oblasti mezinárodní spolupráce celní úřad vykonává dohled nad osobami, kde lze předpokládat, že porušují právní předpisy druhé smluvní strany, dále nad dopravními prostředky či kontejnery, kde existuje podezření, že by mohlo docházet nebo dochází k jejich užití v rozporu s právními předpisy. Celní úřad také kontroluje pohyb zboží, kde lze předpokládat porušení právních předpisů. Celní úřady spolupracující s celními orgány jiných států a přijímají opatření k předcházení nezákonné či podezřelé dodávce nebezpečných látek nebo věcí.²⁸

Česká celní správa, stejně jako celní správa ostatních států, má dva hlavní úkoly, jimiž jsou ochrana a regulace domácího trhu formou výběru cla z dováženého zboží a současně nad ním i dohlížet, aby tento typ zboží neohrožoval životy či zdraví osob, zvířat nebo rostlin. Celní orgány s platností od 1.1.2004 mají v gesci správu veškerých spotřebních daní, jimiž jsou daně z minerálních olejů, lihu, piva, vína a meziproductů a dále daň z tabáku. Od roku 2008 mají v kompetenci i dohled nad ekologickými daněmi, jako jsou daň ze zemního plynu, pevných paliv a daň z elektřiny. S rokem 2015 mají na starosti nově zavedenou daň ze surového tabáku.

Celní správa a její činnost nejsou upravovány výhradně zákony, ale stejně tak se musí řídit vyhláškami týkajícími se samotné činnosti celní správy, jakož i samotných celníků, dále musí při výkonu své činnosti dodržovat vyhlášky týkající se mezinárodních úmluv, jako je Vídeňská úmluva.²⁹

²⁸ Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.

²⁹ Celní správa ČR, 2018.

3.6.6 Zákoník práce č. 262/2006 Sb.

Zákoník práce upravuje právní vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, při výkonu závislé činnosti, tento typ vztahů je pracovněprávního charakteru. Současně však upravuje právní vztahy kolektivní povahy, spolu s podporou vzájemných jednání odborových organizací a organizací zaměstnavatelů. Zákoník práce zpracovává příslušné předpisy Evropské unie, stejně jako upravuje některé právní vztahy, které předcházejí pracovněprávním vztahům. Tento zákon také upravuje vybraná práva a povinnosti zaměstnavatelů na jedné straně a zaměstnanců na straně druhé, které musí dodržovat při dočasné pracovní neschopnosti pojištěnce dle zákona o nemocenském pojištění.

Smyslem a účelem tohoto zákona je vyjádřit i základní zásady pracovněprávních vztahů, kterými jsou hlavně, zvláštní zákonná ochrana postavení zaměstnance, bezpečné podmínky pro výkon zaměstnání, stejně jako spravedlivé odměňování zaměstnance, řádný výkon práce zaměstnance s ohledem na zájmy zaměstnavatele. V neposlední řadě také rovné zacházení se zaměstnanci a zamezení jejich diskriminace.

Tento zákon dále stanovuje definici závislé činnosti, které je výlučně vykonávána v pracovněprávním vztahu, pakliže toto neupravuje zvláštní zákon. Za základní pracovněprávní vztahy se považuje pracovní poměr a právní vztah založený na dohodě o práci konané mimo pracovní poměr.³⁰

³⁰ Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce.

4 Praktická část – analýza zkoumané problematiky

4.1 Názor autora práce na platnou právní úpravu

Bez jakéhokoli porovnání platné právní úpravy živnostenského podnikání s jinými právními formami lze zmínit, že zřízení živnostenského oprávnění jakož i vedení účetnictví a daňové evidenci je celkem jednoduché a rychlé z administrativního hlediska, i když také má určité nevýhody.

Co se týče subjektů, které jsou oprávněny provozovat živnost, podle § 5 odst. 1 živnostenského zákona živnost může být provozována jak fyzickou, tak i právnickou osobou, což značně rozšiřuje možnosti podnikání a dělá tuto formu podnikání atraktivní zejména pro studenty a mladé lidi, kteří přes dobrou zkušenost s řízením činnosti OSVČ mohou nadále uvažovat o rozšíření sféry působnosti a přechodu k jiné právní formě jako třeba s.r.o. nebo a.s. Přitom podle § 5 odst. 2 živnostenského zákona živnost může být zřízena cizincem bez trvalého pobytu v ČR, což je také příležitostí pro zahraniční osoby, kteří chtějí v zemi začít podnikat. Nicméně podle mého názoru značnou nevýhodou zákona je to, že podle § 5 odst. 5 cizinci pro ohlášení živnosti musí předložit doklad prokazující víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu. Je to významným omezením zejména pro ty cizince, kteří získávají své povolení k pobytu se značným zpožděním, a proto nejsou vždy schopni včas poskytnout úřadům potvrzení o svém legálním pobytu v zemi. Zároveň s tím ty cizince, kteří si musí pobyt prodloužovat každých půlroku, jsou omezeni vydáním živnostenského oprávnění také na půlroku, kvůli čemuž je zapotřebí neustále dodávat na úřady aspoň dočasná potvrzení o pobytu jako třeba překlenovací štítek apod. Návrhem na řešení tohoto problému může být možnost držení živnostenského oprávnění dokonce i v případě, že cizinec podal kompletní žádost o povolení nebo prodloužení k pobytu na MV ČR a čeká na její rozhodnutí.

Dále podle § 6 odst. 2 živnostenského zákona zahraniční osoba bez trvalého pobytu musí orgánům předložit potvrzení o své bezúhonnosti, a to prostřednictvím výpisu z evidence Rejstříku trestů ze své rodné země (pokud není členem EU), jejíž zřízení obvykle trvá 2 měsíce, což také časově zamezuje cizince, kteří chtějí podnikat na základě živnostenského oprávnění. Pro řešení tohoto problému lze navrhnout možnost rychlejšího získávání výpisu z příslušných orgánů (konzulátů, ambasád) při potvrzení, že výpis bude dále dodán pro zřízení živnostenského oprávnění.

Za výhodu při zřízení živnostenského oprávnění lze také zmínit možnost oznámit zahájení své činnosti pro orgány sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění jakož i podání přihlášky k důchodovému pojištění podle § 45a odst. 1 bod a), b), c) živnostenského zákona. To znamená, že po žádání o zřízení živnosti na příslušném živnostenském úřadu žadatel pak nemusí zvláště se registrovat k platbě zdravotního a sociálního pojištění a dani z příjmu fyzických osob na finančním úřadě. To mu značně ušetří čas a zároveň žadatel nepropásne stanovené termíny pro přihlášení.

Významnou nevýhodou živnostenského podnikání je to, že podle § 79 odst. 1 živnostenského zákona podnikající osoba ručí celým svým majetkem, což znamená, že v případě jakýchkoli dluhů, podnikatel bude muset dluhy zcela uplatit, a to i svým soukromým majetkem. V porovnání například s právní úpravou společnosti s ručením omezeným, podnikatelé této právní formy ručí pouze výší svého základního kapitálu.

4.2 Návrhy na odstranění zjištěných nedostatků v platné právní úpravě

V oblasti podnikatelské činnosti najdeme jistě celou řadu nedostatků, které by bylo možné odstraňovat, ačkoliv ne vždy se jedná o legislativní nedostatky. Jedním asi ze zásadních nedostatků z pohledu cizinců je jistě dvojitý pohled na žadatele, neboť žadatel z Evropské unie má snazší administrativu, než v případě žadatele ze zemí mimo Evropskou unii. V tomto ohledu by jistě mělo dojít ke zmírnění podmínek pro žadatele ze zemí mimo EU, kdy jako nejlepší varianta by bylo sjednocení postupů v případě obou dvou žadatelů. Žadatel ze zemí mimo Evropskou unii je znevýhodněn, neboť musí prokazovat, že je držitelem platného povolení k pobytu přesahujícího 90 dnů, což mnohdy ztěžuje jeho situaci. Bylo by tedy jako vhodné řešení vytvořit pro tyto žadatele jistý statut dočasného povolení k živnostenskému podnikání, kdy na základě prokázání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, by mu bylo toto dočasné živnostenské oprávnění prodlouženo nebo naopak v případě, kdy do stanoveného termínu nezíská toto oprávnění, tak by automaticky došlo k zániku živnostenského oprávnění.

Další oblastí, která by mohla projít úpravou je již zmiňované ručení za své podnikatelské aktivity. V tomto ohledu je v porovnání s právními osobami značně znevýhodněna osoba samostatně výdělečně činná, která musí ručit celým svým majetkem. Bylo by tedy vhodným opatřením, kdyby při získání živnostenského oprávnění musel

žadatel stejně jako je tomu v případě některých právnických forem podnikání složit základní kapitál, kterým by ručil za závazky společnosti. Ačkoliv by se z pohledu žadatelů mohlo jednat o zatěžující opatření, tak na druhou stranu by tímto podnikatelský subjekt projevoval jistou solventnost k výkonu své činnosti.

Velkým tématem současnosti je jistě elektronická evidence tržeb, která má celou řadu příznivců, ale i odpůrců, ačkoliv je tento projekt prezentován, jako ochrana před nepoctivými podnikateli. V konečném důsledku se z elektronické evidence tržeb stalo jisté volební téma, neboť v současné době část podnikatelů musí tímto systémem být vybavena, ale další část již tuto povinnost nemá. V tomto ohledu se tedy jedná o nerovné podnikatelské podmínky. Jasným řešením by tedy bylo, aby podniky restauračního a hotelového typu měli ze zákona povinnost elektronické evidence tržeb mít, naproti tomu v případě drobných živnostníků by mělo dojít k odstranění, případně udělat toto opatření na principu dobrovolnosti. Sám podnikatel by rozhodl o tom, zda bude mít či nebude mít elektronickou evidenci tržeb a svým způsobem i zákazník by dostal na vybranou, zda bude navštěvovat podnik, kde tento systém mají či nemají. Ovšem současný model je z mého pohledu diskriminující pro část podnikatelských subjektů.

Poslední navrhovanou změnou, která by mohla podnikatelskému prostředí pomoci bylo zjednodušení legislativy v oblasti příjmu nové pracovní síly ze zahraničí. Tato situace se v poslední době týká zejména zájemců o zaměstnání z východních zemí, kteří si velmi často stěžují na velmi zdoluhavý proces, který vede k tomu, aby získali pracovní povolení. Mnohdy musí mít předem zajištěné zaměstnání, což bývá problém, neboť podnikatelé a malé podniky zejména nechtějí dávat záruky, pokud nemají možnost se s potenciálním zájemcem o nové místo setkat předem. Bylo by tedy vhodné zjednodušit legislativu, která se zabývá příjmem pracovníků z východních zemí. Zde se opět setkáváme s nerovnými podmínkami, neboť zájemci ze zemí EU nemají tak náročnou administrativní část, jako je tomu v případě zájemců ze zemí, jako je Ukrajina. Český pracovní trh potřebuje novou pracovní sílu a jedinec úpravou legislativy dojde ke zlepšení současné situace, kdy firmy nemají dostatek zaměstnanců.

Co se však týče způsobů řešení porušování právních předpisů ve správním či trestním řízení, jedním z nich je pozastavení provozování živnosti nebo i vůbec zrušení živnostenského oprávnění. Dojít k takovým situacím může tehdy, kdy podnikatel na živnost ztratí svou bezúhonnost nebo například poruší podmínky, které jsou stanoveny

rozhodnutím o přidělení koncese. Přitom zrušení oprávnění je možné podle §58 živnostenského zákona, a to i na žádost příslušné správy, pokud nebudou splněny závazky vůči státu.

V případě porušení živnostenského zákona dochází k zahájení správního řízení podle zákona č. 500/2004 Sb., které zpravidla končí přijetím rozhodnutí o uložení pokuty, pokud se jedná o klasickém správním řízení, nebo o uložení blokové pokuty v případě správního řízení zkráceného.

Dobrym příkladem prevence a kultivace podnikatelského prostředí proti porušování právních předpisů vztahujících se k živnostenskému podnikání je zkušenost živnostenského úřadu v Kladnu, který patří mezi 10 nejlepších živnostenských úřadů v ČR. Tento úřad se vyznačil poskytováním podnikatelům služeb, konzultací a poradenství díky kterým živnostníci lépe se orientují v legislativě a právních předpisech. Přitom úřad také provádí kontroly, které předcházejí závažnějším řízením.³¹ Uplatnění podobných opatření v jiných českých městech by také mohlo napomoci snížit počet případů porušování živnostenského zákona a zlepšit povědomí podnikatelů o detailech podnikání na živnost.

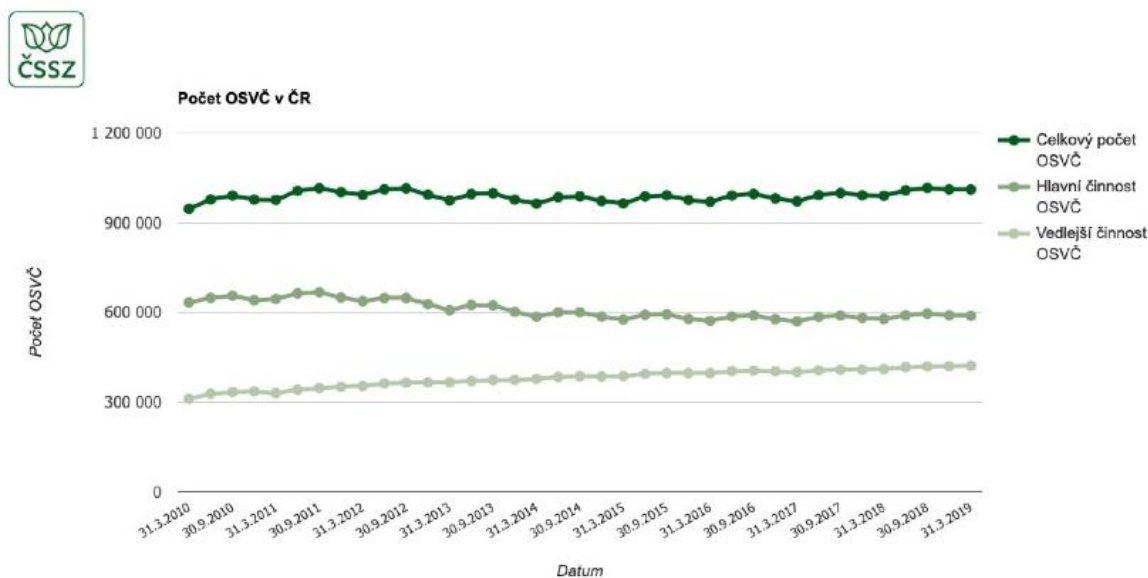
4.3 Údaje k vývoji živnostenského podnikání v České republice 2008-2018 podle krajů a podle statní příslušnosti

Pro zpracování informací o počtu živnostenských oprávnění, který je evidován v České republice v průběhu zkoumaného období dále v práci jsou využity informace z webových stránek České správy sociálního zabezpečení a statistické údaje o podnikatelích na portálu Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

Nejprve se v práci zkoumá vývoj v celkovém počtu držitelů živnostenského oprávnění v České republice v průběhu posledních 9 let.

³¹ NIČ HUSÁROVÁ, K. *Kladenský živnostenský úřad odhalil stovky přestupků, patří k nejlepším v zemi*, 2019.

Graf 1 Počet OSVČ v ČR v období 2010-2018

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, 2019

Z grafu je vidět, že v průběhu let 2010-2018 počet OSVČ v České republice roste, přičemž je vidět zjevný nárůst v počtu držitelů živnostenských oprávnění na vedlejší činnost a poklesů držitelů živnosti na činnost hlavní s prudkými sezónními výkyvy zejména v letech 2010-2014. Celkem v roce 2010 v České republice bylo evidováno 977,1 tisíc podnikatelů s živnostenským oprávněním. Loni v zemi podnikalo již 1,011 milionu OSVČ.

Statistické údaje ohledně geografického rozdělení OSVČ v České republice ke konci každého roku v období 2010-2018 jsou představeny v následující tabulce.

Tabulka 1 Počet OSVČ v krajích ČR v letech 2010-2018

Celkový počet OSVČ									
Kraj	Rok								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Hlavní město Praha</i>	160 365	167 564	169 000	167 353	164 912	167 484	170 885	175 964	180 848
<i>Jihočeský kraj</i>	61 015	62 187	60 993	60 009	60 113	60 396	60 628	60 843	61 814
<i>Jihomoravský kraj</i>	107 604	110 900	110 633	108 945	109 417	108 049	108 377	109 140	111 305
<i>Karlovarský kraj</i>	27 247	27 093	26 171	25 326	24 304	23 814	23 225	22 772	22 664
<i>Kraj Vysočina</i>	43 534	44 895	44 835	44 576	44 696	45 362	45 668	45 955	47 014
<i>Královéhradecký kraj</i>	53 505	54 822	54 357	53 117	53 082	53 469	53 473	53 380	53 963
<i>Liberecký kraj</i>	41 085	41 380	40 715	39 728	39 347	39 549	39 708	39 924	40 464
<i>Moravskoslezský kraj</i>	89 914	91 662	90 573	88 535	87 521	87 697	87 930	88 904	90 879
<i>Olomoucký kraj</i>	51 527	52 539	51 848	50 547	50 243	49 921	49 842	50 196	51 260
<i>Pardubický kraj</i>	44 431	45 780	45 401	44 824	45 046	45 445	45 658	45 944	46 919
<i>Plzeňský kraj</i>	54 694	54 507	52 823	51 356	50 897	50 789	50 480	50 289	50 752
<i>Středočeský kraj</i>	127 381	132 079	132 162	130 588	131 183	132 525	134 437	136 878	140 343
<i>Ústecký kraj</i>	61 285	61 886	60 848	59 603	58 861	58 454	57 900	57 669	58 634
<i>Zlínský kraj</i>	160 365	167 564	169 000	167 353	164 912	167 484	170 885	175 964	179 914
<i>Celkový počet OSVČ</i>	977 069	1 001 764	994 088	977 228	972 356	975 952	981 355	991 444	1 011 355

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací České správy sociálního zabezpečení, 2019

Z tabulky je patrné, že v hlavním městě Praha počet osob samostatně výdělečně činných od roku 2010 do roku 2018 postupně roste za výjimkou malých poklesů v letech 2013-2014, kdy se počet živnostenských oprávnění snížil z 169 tisíc v roce 2012 na 167,4 tisíc v následujícím roce a pak na 164,9 tisíc v roce 2014, což bylo nejnižším ukazatelem v průběhu zkoumaného období. Celkem počet OSVČ v Praze během 9 let vzrostl o 20,5 tisíc do ukazatele 180,8 tisíc v loňském roce. Přitom výrazně stoupá počet OSVČ na vedlejší činnost. Pokud na konci roku 2010 takových živnostníků bylo 57,2 tisíc, pak v roce 2018 bylo možné evidovat 70,6 tisíc vydaných oprávnění daného typu. Počet OSVČ na hlavní činnost za 9 let vzrostl pouze o 6,3 tisíc.

V Jihočeském kraji situace ohledně počtu živnostníků v průběhu zkoumaného období byla více než stabilní. Počet OSVČ se zvýšil o pouhých 799 oprávnění, přičemž v roce

2011 lze zaznamenat velké stoupání až do ukazatele 62,2 tisíc živnostníků, který pak začal stejně prudce klesat od následujícího roku. Obnovený růst ukazatelů je možné evidovat od roku 2014. V průběhu 9 let se velice snížil počet živnostníků na hlavní činnost z 38,0 tisíc na 34,1 tisíc. Počet OSVČ na vedlejší činnost naproti tomu bez výrazných výkyvů postupně stoupá z 22,9 tisíc na konci roku 2010 na 27,7 tisíc na konci loňského roku.

Ukazatele Jihomoravského kraje poukazují na růst celkového počtu OSVČ, který je však charakterizován sezonním kolísáním. Tak největší počet živnostníků přichází na konec září, ale ke konci března každého roku ukazatele počtu zjevně klesají. V roce 2010 bylo patrné 107,6 osob samostatně výdělečně činných, ale v roce 2018 již 111,3 tisíc osob. Stejně jako v jiných regionech významně se zvýšil počet živnostníků na vedlejší činnost, a to z 36,7 tisíc v roce 2010 na 46,8 tisíc v roce 2018. Počet OSVČ na hlavní činnost oproti tomu klesl z 70,9 na 64,5 ve stejném období.

Karlovarský kraj se projevil méně příznivou situací ohledně počtu živnostníků v regionu. Tak v roce 2010 bylo zaznamenáno celkem 27,2 tisíc OSVČ, když v roce 2018 jejich počet činil ukazatel 22,7 tisíc. Pokles je zcela postupný bez zjevných výkyvů, přičemž největší snížení v počtu lze evidovat u živnostníků na hlavní činnost, která klesla z 18,8 tisíc v roce 2010 až na 13,5 tisíc na konci roku 2018. Počet podnikatelů s živnostenským oprávněním na vedlejší činnost ale o něco málo vzrostl z 8,4 tisíc na 9,2 tisíc za stejné období.

V kraji Vysočina stejně jako v Jihomoravském kraji bylo vidět zjevné sezónní kolísání v počtu OSVČ, zejména v období 2010-2014. Nicméně ke konci každého roku v tomto období počet živnostníků byl poměrně stabilní. Celkový počet OSVČ v období 2010-2018 vzrostl z 107,6 tisíc na 111,3 tisíc, což je také podobné ukazatelům Jihomoravského kraje. Snížil se počet živnostníků na hlavní činnost, a to z 70,9 tisíc na 64,5 tisíc. Počet OSVČ na vedlejší činnost oproti tomu postupně stoupal a ke konci roku 2018 vykazoval ukazatel 46,8 tisíc.

V Královéhradeckém kraji v průběhu 9 let se počet OSVČ zvýšil pouze o 458 osob z ukazatele 53,5 tisíc na 53,9 tisíc. Výrazné stoupání bylo možné vidět v roce 2010, kdy živnostníků v regionu bylo 54,8 tisíc. Počet OSVČ na vedlejší činnost jako v jiných regionech vzrostl z 19,8 tisíc na 23,8 tisíc v letech 2010-2018. Hlavní činnost během stejného období ukončilo celkem 3,6 tisíc osob.

Ukazatele Libereckého kraje ohledně počtu OSVČ během 9 let se snížily v letech 2012-2014. Celkem počet živnostníků klesl o pouhých 621 osob z 41,1 tisíc na 40,5 tisíc. V letech 2010-2018 bylo evidováno 3,8 tisíc zaniknutých živnostenských oprávnění na hlavní činnost a naopak vývoj 3,2 tisíc oprávnění na vedlejší činnost.

V Moravskoslezském kraji ukazatel celkového počtu osob samostatně výdělečně činných stoupl z 89,9 tisíc v roce 2010 na 90,9 tisíc v roce 2018. Při tom velký skok v ukazateli bylo možné zaznamenat v roce 2011, kdy počet živnostníků stoupl do 91,7 tisíc osob. V následujících třech letech tento ukazatel se však snižoval. Skoro dvakrát menší počet OSVČ na vedlejší činnost v porovnání s počtem živnostníků na hlavní činnost v roce 2010 v průběhu 9 let vzrostl z 31,7 tisíc na 38,6 tisíc osob, tedy o 6,9 tisíc. Zároveň s tím počet OSVČ na hlavní činnost se snížil o 6 tisíc osob.

V Olomouckém kraji je vidět velké výkyvy v počtu OSVČ v průběhu každého roku. Například na konci března 2010 v regionu bylo 50,1 tisíc živnostníků, kdyžto na konci září 2010 již 53,0 tisíc. Ke konci roku během zkoumaného období 2010-2018 ukazatele byly relativně stabilní. V roce 2011 bylo zahájeno o 1,0 tisíc živností více v porovnání s předchozím rokem, ale již v následujícím roce se situace zhoršila a ukazatele začaly klesat. Loni v Olomouckém kraji bylo evidováno 51,3 tisíc živnostníků. Stejně jako v jiných krajích v období 2010-2018 vzrostl počet OSVČ na vedlejší činnost a snížil se počet živnostníků na hlavní činnost.

Ukazatele počtu osob samostatně výdělečně činných v Pardubickém kraji hovoří o postupném růstu v období 2010-2018 z 44,4 tisíc na 46,9 tisíc osob. Zvláštní odlišností tohoto regionu je to, že počet OSVČ na hlavní činnost během 9 let se skoro porovnal s počtem živnostníků na vedlejší činnost. Živnostenské oprávnění na vedlejší činnost tak v roce 2018 mělo 20,4 tisíc osob, na hlavní činnost pracovalo s oprávněním 26,5 tisíc osob.

Počet živnostníků v Plzeňském kraji v roce 2010 činil 54,7 osob. V průběhu 9 let však klesl na 50,8 tisíc. Situace s rozdělením OSVČ pracujících s hlavní činností a činností vedlejší je nápodobná Pardubickému kraji. Počet osob samostatně výdělečně činných na hlavní činnost se od roku 2010 do roku 2018 snížil z 36,4 tisíc na 27,9 tisíc. Naproti tomu vzrostl počet OSVČ na vedlejší činnost z 18,3 tisíc na 22,9 tisíc. To znamená, že počet OSVČ obou typů v regionu je skoro stejný.

Středočeský kraj prokazuje příznivé výsledky rostoucího počtu OSVČ v průběhu let 2010-2018. Tak v roce 2010 v regionu bylo zaznamenáno 127,4 tisíc živnostníků, kdyžto

v roce 2018 jich bylo 140,3 tisíc. Tento kraj se minimálně podrobil sezónnímu kolísání a jeho ukazatele hovoří o postupném růstu celkového počtu OSVČ během 9 let. Počet OSVČ na hlavní činnost klesl z 85,4 tisíc na 83,6 tisíc, což je nejvíce příznivým výsledkem v porovnání s ostatními kraji. Počet živnostníků na vedlejší činnost vzrostl z 42,0 tisíc na 56,7 tisíc.

V Ústeckém kraji počet držitelů živnostenského oprávnění v průběhu 9 let klesl z 61,3 tisíc na 58,6 tisíc osob. Malé navýšení během tohoto období bylo evidováno pouze v roce 2011, kdy počet živnostníků činil 61,9 tisíc. Nicméně v dalších letech je vidět postupné snížení. Podobné výsledky jsou odůvodněny právě poklesem v počtu OSVČ na hlavní činnost, počet živnostníků na vedlejší činnost v Ústeckém kraji za 9 let stoupl.

Zlínský kraj se vyznačuje postupným nárůstem v počtu osob samostatně výdělečně činných, který v letech 2010-2018 vzrostl z 160,4 tisíc osob na 179,9 tisíc. Sezónní výkyvy na jaře a na podzim nejsou evidovány a příznivým výsledkem je také to, že se počet živnostníků pracujících na hlavní činnost zvýšil z 103,2 tisíc na 110,3 tisíc. Stoupl také počet OSVČ na činnost vedlejší, a to z ukazatele 57,2 tisíc v roce 2010 na 70,6 tisíc v loňském roce.

Z výsledků je patrné, že největší pokles v ukazatelích počtu OSVČ za období 2010-2018 je vidět v Karlovarském kraji. Ukazatel celkového počtu živnostníků se trochu snížil v Libereckém, Plzeňském a Ústeckém kraji. Situace s počtem živnostníků je stabilní v Jihočeském a Královéhradeckém kraji. Malé stoupání živnostníků v průběhu 9 let je zaznamenáno v Moravskoslezském, Olomouckém a Pardubickém kraji. V hlavním městě Praha, Jihomoravském kraji, kraji Vysočina, Středočeském a Zlínském kraji lze evidovat celkem stabilní nárůst v celkovém počtu OSVČ. Skoro ve všech těchto regionech i přes celkový růst ukazatelů postupně se snižuje počet OSVČ na hlavní činnost a roste počet podnikatelů s živnostenským oprávněním na činnost vedlejší.

Pro detailnější zkoumání vývoje živnostenského podnikání v České republice v letech 2008-2018 podle krajů, na základě informací poskytnutých Českým statistickým úřadem je zpracována statistika o počtu vzniklých OSVČ. Tyto ukazatele zahrnují fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona, samostatně hospodařící rolníky, fyzické osoby podnikající dle jiných zákonů než živnostenského a zákona o zemědělství i fyzické osoby, které jsou zemědělskými podnikateli, a to jak zapsané, tak i nezapsané v obchodním rejstříku.

Tabulka 2 Počet vzniklých OSVČ v letech 2008-2018

Počet vzniklých OSVČ											
Kraj	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Hlavní město Praha</i>	8 688	8 807	10 560	10 558	9 122	8 938	8 459	8 440	8 862	9 304	9 375
<i>Jihočeský kraj</i>	4 409	4 544	5 223	4 948	4 300	4 094	3 753	3 723	3 475	3 561	3 593
<i>Jihomoravský kraj</i>	7 732	7 670	8 627	8 040	7 180	6 868	6 449	6 360	6 401	6 339	6 358
<i>Karlovarský kraj</i>	2 121	2 050	2 233	2 195	1 756	1 632	1 493	1 430	1 313	1 319	1 277
<i>Kraj Vysočina</i>	3 298	3 232	3 763	3 540	3 317	2 943	2 718	3 132	2 718	2 734	2 891
<i>Královéhradecký kraj</i>	3 688	3 783	4 113	3 869	3 657	3 364	2 894	3 164	2 905	2 704	2 803
<i>Liberecký kraj</i>	3 072	3 053	3 072	2 998	2 757	2 456	2 269	2 400	2 332	2 293	2 287
<i>Moravskoslezský kraj</i>	7 708	7 486	7 797	7 546	6 715	6 458	5 774	5 870	5 641	6 049	6 221
<i>Olomoucký kraj</i>	3 791	3 877	4 400	4 102	3 613	3 327	3 041	2 988	2 931	2 997	3 204
<i>Pardubický kraj</i>	3 229	3 361	3 728	3 530	3 196	3 023	2 680	2 857	2 844	2 634	2 763
<i>Plzeňský kraj</i>	3 622	3 718	4 240	4 037	3 362	3 067	2 743	2 750	2 631	2 750	2 717
<i>Středočeský kraj</i>	8 142	8 298	9 623	9 990	8 480	7 916	7 219	7 280	7 312	7 543	7 528
<i>Ústecký kraj</i>	5 402	5 060	5 173	5 300	4 538	4 225	3 950	3 859	3 762	3 884	4 135
<i>Zlínský kraj</i>	3 667	3 854	4 307	4 109	3 645	3 223	2 922	3 382	2 938	3 119	3 066
Celkový počet vzniklých OSVČ	68 569	68 793	76 859	74 762	65 638	61 534	56 364	57 635	56 065	57 230	58 218

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací Českého statistického úřadu, 2019

Informace v tabulce hovoří o tom, že v Praze v průběhu let 2008-2018 počet vzniklých OSVČ vzrostl z 8,7 tisíc na 9,4 tisíc osob ročně, přičemž největší stoupání je evidováno v letech 2010-2011, kdy došlo k nárůstu o 1,8 tisíc v porovnání s rokem 2009. Dále je však vidět pomalý pokles z ukazatele 9,1 tisíc v roce 2012 na 8,9 tisíc v roce 2016. Nicméně od roku 2017 počet vzniklých OSVČ ve hlavním městě trochu roste.

Podobnou situaci lze zaznamenat v Jihočeském kraji, kde v roce 2010 byl zafixován prudký nárůst osob podnikajících podle živnostenského oprávnění oproti předchozímu roku, a to o 679 osob. Avšak v období 2011-2016 počet nově vzniklých živnostníků neustále klesal až do ukazatele 3,5 tisíc osob v roce 2016. Poslední dva roky ve zkoumaném období je však patrný malý růst.

Ukazatele Jihomoravského kraje se vyvíjely skoro stejně jako ve výše zmíněných krajích, ale stoupání počtu vzniklých podnikatelů je vidět pouze od roku 2018, kdy ukazatel počtu vzniklých OSVČ činil 6,4 tisíc osob. Je zjevný pokles o 1,4 tisíc osob v porovnání s ukazatelem roku 2008, kdy vzniklo 7,7 tisíc nových živnostníků.

V Karlovarském kraji v průběhu let 2008-2018 se také snižuje počet nově vzniklých živnostenských oprávnění. Tak v roce 2008 bylo možné sledovat ukazatel 2,1 tisíc, když v roce 2018 jejich počet činil pouze 1,28 tisíc osob, což je pokles o skoro 40 %. Malý

nárůst během zkoumaného období lze vidět pouze v roce 2010, kdy počet nově vzniklých OSVČ byl 2,2 tisíc. Největší pokles v průběhu let 2008-2018 je patrný v roce 2016, kdy živnostenské oprávnění získalo pouze 1,31 tisíc osob.

Ukazatele kraje Vysočina klesly z 3,3 tisíc vzniklých OSVČ v roce 2008 na 2,9 tisíc osob v roce 2018, přičemž stejně jako v jiných regionech je vidět růst OSVČ právě v roce 2010, a to na 3,8 osob. V Královéhradeckém kraji za 11 let počet vzniklých osob samostatně výdělečně činných klesl z 3,7 tisíc na 2,8 osob, což představuje snížení o 24 %.

V Libereckém kraji značné výkyvy v ukazatelích počtu vzniklých OSVČ v období 2008-2018 nejsou patrné. Počet osob, které zahájily živnostenský provoz se neustále snižoval za výjimkou drobného navýšení v roce 2010 o 19 osob a v roce 2015 o 131 osob. Kolísání podobného typu je vidět v ukazatelích Moravskoslezského kraje. Tady počet vzniklých OSVČ za 11 let klesl z 7,7 tisíc do 6,2 tisíc s malým nárůstem v roce 2010 do 7,8 tisíc osob.

Údaje o počtu vzniklých OSVČ v Olomouckém kraji hovoří o prudkém navýšení v letech 2008-2010 z ukazatele 3,8 tisíc do 4,4 tisíc a pak o značném poklesu na 2,9 tisíc v roce 2016. Od roku 2017 se ale situace postupně zlepšuje. V Pardubickém kraji počet vzniklých OSVČ z ukazatele 3,2 tisíc v roce 2008 se snížil na 2,8 tisíc v roce 2018. Největší ukazatel byl zafixován v roce 2010, a to 4,2 tisíc vzniklých živnostníků. Naproti tomu v roce 2016 počet vzniklých osob samostatně výdělečně činných tvořil ukazatel 2,6 osob, tedy nejmenší v průběhu zkoumaného období.

V Plzeňském kraji počet vzniklých OSVČ klesl z 3,6 tisíc na 2,7 tisíc v období 2008-2018. Ve Středočeském kraji se tento ukazatel snížil o 7,5 % z 8,1 tisíc na 7,5 tisíc. Přitom v roce 2011 v regionu počet vzniklých OSVČ skoro dosáhl 10 tisíc, konkrétně 9 990 osob, což je více než průměrný ukazatel hlavního města.

V Ústeckém kraji se počet vzniklých podnikatelů s živnostenským oprávněním snížil z 5,4 tisíc v roce 2008 na 4,1 tisíc v roce 2018. Ve Zlínském kraji došlo k poklesu ukazatele o 601 osob během 11 let z 3,7 tisíc na 3,1 tisíc ročně. Celkový počet vzniklých OSVČ v roce 2010 činil 68,6 tisíc osob, ale loňský ukazatel byl tvořen pouze 58,2 tisíc osob.

Ve výsledku lze poznamenat, že ve všech českých krajích v průběhu let 2008-2018 došlo ke snížení ročního ukazatele počtu vzniklých OSVČ. Při tom v roce 2010 zahájilo

svou podnikatelskou činnost prostřednictvím živnostenského oprávnění největší množství osob v porovnání s ostatními roky, což vytváří prudký výkyv na křivce ukazatelů sledovaného období. Celkem v roce 2010 vzniklo 76,9 tisíc nových živnostníků. Důvodem postupného snížení ukazatele počtu vzniklých OSVČ může být posílení pozic mezinárodních společností a velkých řetězců jakož i nesplacené faktury. Velký nárůst počtu vzniklých OSVČ v roce 2010 je zřejmě zapříčiněn zrušením živnostníkům minimální daně v roce 2009 a pak navíc k tomu i odpuštěním čtvrtletní daňové zálohy.³²

Dále s ohledem na to, že se v práci zkoumá, jak moc je živnostenské podnikání lákavé pro cizince, je třeba se podívat na počet podnikatelů v České republice dle občanství. Vzhledem k tomu, že tyto údaje jsou na webových stránkách Českého statistického úřadu dostupné pouze za období 2016-2018, analyzován bude výhradně tento časový úsek.

Tabulka 3 Počet podnikatelů s živnostenským oprávněním dle občanství podnikajících v České republice

Občanství	Rok		
	2016	2017	2018
<i>Česko</i>	1 910 709	1 922 699	1 938 653
<i>Vietnam</i>	22 415	21 773	21 172
<i>Ukrajina</i>	22 150	21 746	21 881
<i>Slovensko</i>	15 442	16 516	17 711
<i>Německo</i>	3 109	3 120	3 161
<i>Rusko</i>	2 700	2 855	3 106
<i>Polsko</i>	2 268	2 436	2 545
<i>Velká Británie</i>	1 603	1 713	1 797
<i>Bulharsko</i>	1 516	1 625	1 730
<i>Spojené státy</i>	1 363	1 434	1 619
<i>Rumunsko</i>	1 254	1 443	1 725
<i>Cizinců celkem</i>	85 628	87 228	89 843

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací Ministerstva průmyslu a obchodu, 2019

Informace v tabulce zahrnují statistické údaje ohledně počtu těch občanů, kterých v České republice v průběhu posledních tří let s živnostenským oprávněním podniká nejvíce. Není překvapivým ukazatel počtu českých občanů, kteří podnikají v zemi, jichž v roce 2016 bylo 1,9 milionu osob. Pro porovnání ve stejném roce počet zahraničních

³² HOLUB, P. *Živnostníci jako paraziti? Spíš je to naděje pro nejchudší domácnosti*, 2013.

živnostníků tvořil pouze 4,5 % tohoto ukazatele. Za dva roky se počet jak českých, tak i zahraničních OSVČ zvýšil o 28 tisíc, respektive o 4 tisíc, což vytvořilo podíl 4,6 % podnikajících cizinců na 100procentním podílu českých živnostníků. Pro zkoumání vývoje počtu podnikatelů dle občanství byly zvoleny ukazatele těch zemí, jejichž občané jsou převládajícími živnostníky na území ČR. Jedná se především o občany Vietnamu, Ukrajiny, Slovenska, kteří mají největší podíl na celkovém počtu podnikajících cizinců, ale také o občany Německa, Ruska, Polska, Velké Británie, Bulharska, Spojených států a Rumunska.

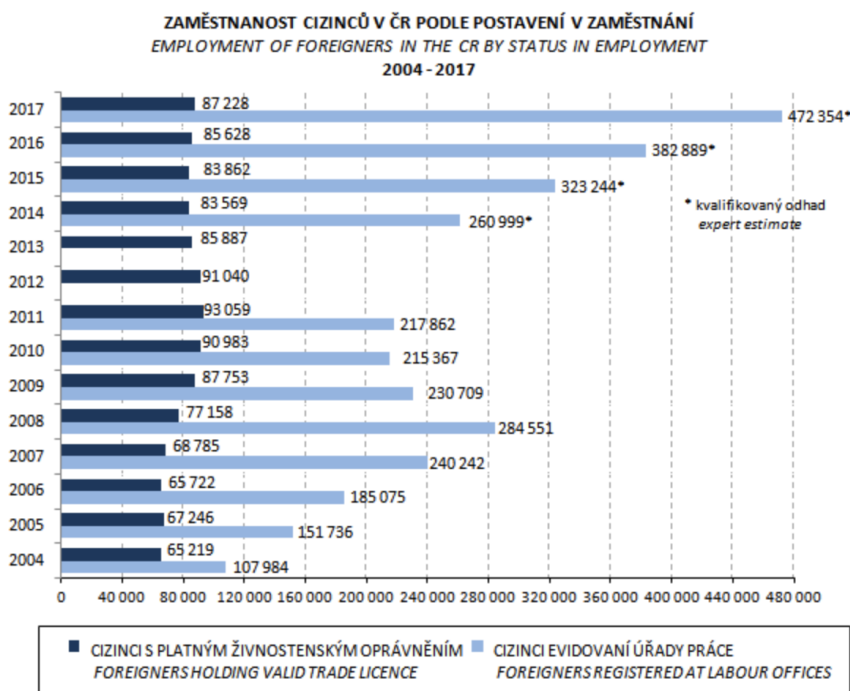
Tak v roce 2016 v České republice podnikalo 22,4 tisíc Vietnamců, jejichž počet v průběhu dalších dvou let klesl na 21,2 tisíc. Stejně tak ukazatel počtu podnikatelů, kteří mají občanství Ukrajiny, se snížil z 22,2 tisíc v roce 2016 na 21,9 tisíc v roce 2018. Naproti tomu stoupl počet živnostníků ze Slovenska, a to o 14,7 % z 15,4 tisíc na 17,7 tisíc v průběhu zkoumaného tříletého období. Tyto tři země tvoří trojku největších zahraničních podnikatelů s živnostenským oprávněním v České republice. Jejich podíl na celkovém počtu podnikajících cizinců představuje 70,1 % v roce 2016 a 67,6 % v roce 2018.

Dále následují občané Německa s ukazatelem 3,2 tisíc osob v roce 2018 a občané Ruska s ukazatelem 3,1 tisíc osob. Přitom pokud německých podnikatelů v průběhu let 2016-2018 přibylo pouze o 52 osob, pak se počet ruských podnikatelů zvýšil o 406 osob. Ve stejném roce podnikajících Poláků v České republice bylo 2,5 tisíc, Britů – 1,8 tisíc, Bulharů – 1,7 tisíc. Jejich počet se také každoročně zvyšoval. Amerických živnostníků v roce 2018 bylo 1,6 tisíc, rumunských – 1,7 tisíc. Zároveň s tím počet podnikatelů z Rumunska v České republice v průběhu zkoumaného období stoupl o 38 %.

Výsledky vysokého počtu podnikatelů z Vietnamu jsou charakterizovány velkým počtem vietnamských maloobchodních večerek, kde vietnamští živnostníci prodávají především potraviny. Další velkou skupinu podnikajících cizinců tvoří Ukrajinci, kteří do České republiky ještě od počátku 90. let migrují za lepšími pracovními podmínkami. Přítomnost velkého počtu podnikatelů ze Slovenska je odůvodněna jak historickými událostmi, tak i geografickou rozlohou a vztahy mezi oběma zeměmi díky kterým administrativní procesy pro slovenské podnikatele je poměrně jednodušší v porovnání s podnikatelskými podmínkami pro cizince ze třetích zemí.

Pro potvrzení nebo vyvrácení hypotézy této bakalářské práce se také zkoumají ukazatele zaměstnanosti cizinců v České republice podle postavení v zaměstnání v letech 2004-2017.

Graf 2 Zaměstnanost cizinců v ČR podle postavení v zaměstnání v letech 2004-2017

Zdroj: Český statistický úřad, 2018

Z grafu je patrné, že od roku 2004 do roku 2011 počet cizinců s platným živnostenským oprávněním se zvyšoval z ukazatele 65,2 tisíc na 93,1 tisíc. Dále je však vidět postupný pokles na 87,2 tisíc zahraničních OSVČ v roce 2017. Tak za 14 let počet cizinců provozujících živnost stoupl o 33,75 %, tedy o více než třetinu. Bez ohledu na to, počet cizinců evidovaných úřady práce je mnohem vyšší. V roce 2004 v zemi bylo zaměstnáno 108,0 tisíc cizinců, když v roce 2008 jejich počet činil již 284,5 tisíc. Následně došlo k poklesu v počtu až do roku 2011, kdy v ČR bylo zaměstnáno 217,9 tisíc cizinců. Nicméně v roce 2017 ukazatel počtu zahraničních osob evidovaných úřadem práce činil 472,4 tisíc lidí. To znamená, že podíl počtu zahraničních OSVČ na počtu zaměstnaných v České republice cizinců tvoří 18,5 %. Z toho vyplývá, že i když živnostenské podnikání je pro cizince dost rozšířenou pracovní formou, převážná většina z nich pracuje na území ČR jako zaměstnaná osoba.

4.4 Údaje k ukončení živnostenského podnikání v České republice 2008-2018 podle krajů a státní příslušnosti

V této kapitole práce se zkoumá, jaký je počet zaniklých OSVČ v průběhu let 2008-2018. Cílem je zjistit, v jakých krajích byl přítomen největší pokles nebo růst a co mohlo posloužit příčinou skončení podnikání na živnost.

Tabulka 4 Počet zaniklých OSVČ v letech 2008-2018

Počet zaniklých OSVČ											
Kraj	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Hlavní město Praha</i>	6 394	6 911	6 686	5 679	6 226	17 245	6 517	6 289	6 270	5 883	6 046
<i>Jihočeský kraj</i>	2 695	6 043	2 925	2 894	2 867	6 593	3 300	3 175	3 002	3 126	3 115
<i>Jihomoravský kraj</i>	4 723	12 628	5 472	4 246	4 511	9 322	5 471	5 320	5 197	5 548	5 616
<i>Karlovarský kraj</i>	1 320	2 226	1 331	1 488	1 578	5 958	1 861	1 938	1 607	1 766	1 706
<i>Kraj Vysočina</i>	1 613	4 694	2 167	2 035	1 785	3 138	1 787	1 809	1 955	1 982	1 825
<i>Královéhradecký kraj</i>	2 036	6 158	2 552	2 171	2 116	5 204	2 372	2 268	2 245	2 295	2 171
<i>Liberecký kraj</i>	1 719	3 719	2 021	1 657	1 698	6 626	2 046	1 842	2 029	1 989	2 454
<i>Moravskoslezský kraj</i>	4 794	8 954	5 711	4 850	5 409	6 159	5 912	6 881	5 704	5 717	5 714
<i>Olomoucký kraj</i>	2 528	6 745	2 724	2 325	2 371	3 418	2 643	2 914	2 585	2 752	2 301
<i>Pardubický kraj</i>	1 759	4 827	2 481	1 928	1 851	4 342	2 000	2 170	2 291	2 260	2 038
<i>Plzeňský kraj</i>	2 232	4 364	2 044	2 236	2 799	5 676	2 583	2 502	2 668	2 676	2 327
<i>Středočeský kraj</i>	5 217	10 702	5 926	4 734	5 490	16 026	6 075	6 294	6 154	6 456	5 758
<i>Ústecký kraj</i>	3 550	7 152	4 761	3 694	3 663	10 370	4 043	3 834	3 824	4 010	3 664
<i>Zlínský kraj</i>	2 340	7 186	2 777	2 277	2 113	4 587	2 764	2 669	2 762	2 712	2 502
<i>Celkový počet zaniklých OSVČ</i>	42 920	92 311	49 578	42 214	44 477	104 664	49 374	49 905	48 293	49 172	47 237

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací Českého statistického úřadu, 2019

Z tabulky je patrné, že v hlavním městě Praha v letech 2008-2018 počet zaniklých OSVČ byl poměrně stabilní za výjimkou roku 2013, kdy došlo k velmi prudkému poklesu v porovnání s ostatními roky. Tak v letech 2008-2012 ukončeno bylo v průměru 6,4 tisíc živností ročně, kdyžto v roce 2013 živnost zrušilo 17,2 tisíc osob. V období 2014-2018 živnost ukončilo průměrně 6,2 tisíc osob ročně. V Jihočeském kraji lze evidovat výkyvy ukazatelů v letech 2009 a 2013, kdy došlo ke stoupání na 6,0 tisíc respektive 6,6 tisíc zrušených OSVČ. Je to velmi rázné zvýšení s ohledem na to, že průměrný roční počet zaniklých OSVČ v tomto regionu činí 3,6 tisíc. Nicméně ukazatele zkoumaného období hovoří o postupném růstu počtu zrušených živností z ukazatele 2,7 tisíc v roce 2008 na 3,1 tisíc v roce 2018.

V Jihomoravském kraji situace s počtem zaniklých OSVČ také není stabilní. Tak v roce 2008 bylo zaznamenáno 4,7 tisíc ukončených OSVČ, ale již v následujícím roce tento ukazatel stoupl na 12,6 tisíc, což je největším skokem za vybrané období. Pak v roce 2010 došlo k návratu k předchozím průměrným ukazatelům a počet zaniklých OSVČ činil 5,5 tisíc. Po stabilním období 2010-2012 počet ukončených živností se zase zvýšil až do ukazatele 9,3 tisíc v roce 2013. Od té doby je však vidět relativně pevné ukazatele s mírnými výkyvy.

Ukazatele Karlovarského kraje poukazují na výrazné stoupaní počtu zaniklých OSVČ v roce 2013, kdy živnost ukončilo 6,0 tisíc osob. V porovnání s regionálním průměrem, který činí 2,0 tisíc, anomální růst je patrný v roce 2009, a to na 2,2 tisíc. Kraj Vysočina se vyznačuje růstem ukončených živnostenských oprávnění v roce 2009 a 2013, a to na 4,7 tisíc respektive 3,1 tisíc ročně. Průměr za vybrané období v regionu však činí 2,2 tisíc. Výkyvy ve stejných rocích jsou patrné i v Královéhradeckém kraji. Tak v roce 2008 počet zaniklých živností tvořil 2,0 tisíc, když v následujícím roce došlo k navýšení na 6,2 tisíc. Ukazatele 2012-2013 také hovoří o prudkém nárůstu o 3,1 tisíc zrušených OSVČ.

V Libereckém kraji v roce 2013 počet zaniklých OSVČ (6,6 tisíc) skoro 4krát překročil ukazatel roku 2008 (1,7 tisíc). Průměr v kraji činí 2,5 tisíc zrušených oprávnění. Ukazatele Olomouckého kraje za 10leté období prokazovaly výkyvy v roce 2009 a 2013, kdy živnost ukončilo 6,7 tisíc respektive 3,4 tisíc ročně. V Pardubickém kraji v letech 2008-2018 přestalo podnikat na živnost v průměru 2,5 tisíc osob ročně, ale stejně jako v jiných regionech největší skok dopadl na rok 2013. Tehdy živnost ukončilo 4,3 tisíc osob.

Průměr zaniklých OSVČ v Plzeňském kraji během let 2008-2018 činí 2,9 tisíc ročně. Nicméně v roce 2009 živnost zrušilo 4,4 tisíc osob a v roce 2013 bylo zrušeno 5,7 tisíc OSVČ. Minulý rok ale přestalo na živnost podnikat pouze 2,0 tisíc osob samostatně výdělečně činných. Ve Středočeském kraji růst počtu zaniklých OSVČ v roce 2013 byl nejvíc razantní. Tak v tomto roce živnost zrušilo 16,0 tisíc osob, což je 3krát větší ukazatel než v roce 2012, kdy bylo zrušeno 5,5 tisíc OSVČ.

Stejně tak v Ústeckém kraji rok 2013 se stal negativním z hlediska vysokého počtu skončených živností. Pokud průměr za zvolené období v tomto regionu činí 4,8 tisíc ročně, pak v roce 2013 lze evidovat ukazatel 10,4 tisíc zaniklých OSVČ. Podobný, ale mírnější

skok je vidět v roce 2009, kdy podnikání na živnost ukončilo 7,2 tisíc osob. Ve Zlínském kraji právě rok 2009 se lišil značně prudkým kolísáním na 7,2 tisíc oproti roku 2008, jehož ukazatel byl 2,3 tisíc zaniklých OSVČ.

Krajové výkyvy se reflektovaly na celkovém počtu zaniklých OSVČ v období 2008-2018. Tak průměrný roční počet zaniklých OSVČ v České republice činí 56,4 tisíc osob, ale v roce 2009 je vidět navýšení na 92,3 tisíc osob a v roce 2013 na 104,7 tisíc osob. Prudký skok roku 2009 může být zapříčiněn novelizací živnostenského zákona v roce 2008, kdy došlo k významným změnám v procesu administrativního vyřizování živnosti, k zavedení poplatků na živnostenských úřadech a hlavně k zavedení možnosti přerušeni živnosti na libovolně dlouhou dobu, jelikož předtím přerušeni bylo možné pouze na 2 roky.

4.5 Zjištěné případy porušování právních předpisů České republiky 2008-2018

Podle živnostenského zákona za porušování povinností, které vyplývají pro podnikatele z tohoto zákona, a v případě, kdy dochází k provozování činnosti, jež není předmětem příslušné živnosti, jsou podnikatelům ukládány pokuty. V období 2008-2018 bylo evidováno několik nejčastěji se vyskytujících případů porušení živnostenského zákona, mezi nimiž jsou porušení povinností podnikatele podle (§31), porušení označení provozovny (§17), porušení včasného oznámení nebo neoznámení změny údajů jako třeba změna bydliště, pobyt v České republice, případně zahájení či ukončení provozování živnosti (§49, §56).³³

Častým porušováním živnostenského zákona je poskytování těch služeb, které nejsou označeny živnostníkem při zřízení živnostenského oprávnění. Ve většině případů se jedná o širší spektrum služeb, které jsou spojeny s hlavní činností. Jiným zjištěným případem porušování živnostenského zákona je nesplnění povinnosti určit odpovědného zástupce k provozování živnosti, pokud taková povinnost je vyžadována.³⁴

³³ MORÁVEK, D. *Prohřešky živnostníků lze začít šetřit jen do tří let od jejich spáchání*, 2009.

³⁴ Tamtéž.

Odhaleným případem je také situace, ve které živnostník s přerušenu živností se přestěhoval bez oznámení příslušnému orgánu své nové adresy, čímž porušil svou povinnost.³⁵ Z toho vyplývá, že uložení povinností na živnostníky připadá i při přerušení živnostenského oprávnění.

4.6 Aktuální problémy v živnostenském podnikání

Živnostenské podnikání se liší několika zvláštními výhodami, které je dělají zjevně atraktivnějším než jiné právní formy podnikání v ČR. To je hlavně jednoduché založení, přerušování a ukončení podnikání, přímé řízení a kontrola nad veškerými procesy, absence nutnosti vést podvojnou účetnictví, nižší zdanění (v porovnání například s s.r.o.) apod. Nicméně v živnostenském podnikání jsou i určité problémy, které omezují činnost osob samostatně výdělečně činných nebo ji komplikují.

Tak například podle výzkumu AMSP České republiky z roku 2018 byrokratické vyřizování živnostenského provozu připadá dost komplikovaným pro seniory, lidi ve věku 55+ a zejména pro ty, kteří bydlí v malých obcích. Jak uvádí ředitelka asociace Eva Svobodová „*Sebere-li administrativa malému živnostníkovi za rok padesát dní, není divu, že v tom nechce pokračovat ve věku, kdy by ještě rád pracoval dál*“.³⁶

Dalším problémem je neustálý růst minimálních měsíčních záloh na sociální a zdravotní pojištění OSVČ ve vazbě na růst průměrné mzdy. Je to zvláště aktuálním tématem s ohledem na to, že mezi živnostníky a zaměstnanci nejsou rovné podmínky v systému přispívání, ale i přes to pak obě tyto skupiny mají stejná pravidla pro důchody a zdravotní péči.³⁷

Jinou komplikací, se kterou se živnostníci potýkají, je splatnost vystavených faktur, jelikož mnozí zákazníci podnikatelů na živnost mají problém s včasným jejich

³⁵ VÁLOVÁ, I. *Pozor na pokuty: Živnostníci mají povinnosti, i když činnost nevykonávají*, 2017.

³⁶ HRABICA, P. *Problém rodinných firem. Mladí už nechťejí, staří zavírají krám*. 2018.

³⁷ IROZHLAS.CZ. *Nebudu zavírat oči před problémem živnostníků, reaguje Štěch na kritiku*, 2017.

propacením. Kvůli tomu musejí živnostenští podnikatelé řešit pohledávky přes telefonická a písemná upomínání, v některých případech dokonce i soudně.³⁸

Dále také ostrým problémem pro každého živnostníka v ČR je zaplacení daně. Podle výsledků loňského průzkumu Equa Bank i přes to, že 77 % živnostníků měsíčně dává stranou do 3 tisíc Kč na zaplacení daně, finanční problémy jednou za tři roky měl každý osmý živnostník s tím, že má přehled o přibližné částce, která mu bude vyměřena. Ve třetině případů výše daně přesáhla hranici 20 tisíc Kč.³⁹

Posledním z odhalených problémů je omezení maximální částky výdajů, které uplatňuje živnostník platící paušální výdaje, a to do 1 milionu Kč. Při vyšších výdajích živnostník musí uplatňovat paušální výdaje, avšak pouze v částkách, které odpovídají příjmům 1 000 000 Kč, tedy i odpovídajícím paušálům.⁴⁰

4.7 Příčiny úpadků a ukončení podnikatelských aktivit fyzických osob

Příčin úpadku a následného ukončení podnikatelských aktivit v případě fyzických osob je celá řada, bez ohledu na tom, zda se jedná o podnikající české případně zahraniční osoby. Jednou z příčin může být nevhodně zvolená podnikatelská aktivita, tento případ se ovšem týká zejména menších obcí, kde musí každý velmi důkladně zvažovat, v jakém oboru bude podnikat. Opačným problémem se také může stát nevhodně zvolený podnikatelský obor, který má velké zastoupení na trhu. Měl by tedy každý začínající podnikatel zvážit, v jakém podnikatelském oboru bude svoji činnost vykonávat, ale stejně tak musí myslet i na to, jaká je na trhu konkurence, neboť konkurenční prostředí je zejména pro začínající podnikatele velkou obtíží při rozjezdu a mnohdy může být také příčinou brzkého ukončení živnosti. V současné době je trh přesycen a tedy je nezbytné velmi důkladně zvažovat, do jakého podnikatelského odvětví se budeme směřovat.

³⁸ BOHUTÍNSKÁ, J. *Polovina z 500 živnostníků má problémy s platební morálkou zákazníků*, 2017.

³⁹ EQUA BANK. *Každý osmý živnostník měl problém se zaplacením daní*, 2018.

⁴⁰ PARLAMENTNÍ LISTY. *Asociace malých a středních podniků a živnostníků: 25 hlavních změn pro podnikatele v roce 2018*, 2017.

Nedostatečná případně chybějící propagace služby nebo výrobku, kterou podnikatel nabízí. Každý podnikatelský subjekt při svém začátku živnosti musí mít na paměti, že bez patřičné propagace bude mít podnik mnohem těžší situaci na trhu, aby získal nové klienty a následně si je také dlouhodobě udržel, ačkoliv toto je již spojeno zase s kvalitou služeb a také s nastavenými standardy. Velmi často se jako příčina neúspěchu přikládá pokles kvality služeb nebo výrobků, což mnohdy je spojováno s tím, že podnikatel chce mít vyšší zisky za mnohem menších nákladů. Samotná propagace společnosti může být poměrně finančně nákladná, ale stejně tak v případě, kdy je podnikatel dostatečně kreativní, tak může celou řadu finančních prostředků ušetřit.

Vždy je rozhodující o jakou oblast podnikání se jedná, avšak v současné době se velmi často podnikatelské prostředí potýká se situací, kdy podnik má takové množství pohledávek, kdy však při splatnosti 90 dnů může u menších podniků nastat problém s chybějícími finančními prostředky. Další problém nastává, kdy vystavené faktury jsou již po splatnosti a podnikatel se nemůže domoci svých finančních prostředků, případně se z takových pohledávek stávají tzv. nedobytné pohledávky. Takováto situace velmi často končí úpadkem společnosti, jelikož firma vykazuje nadměrné množství pohledávek, které značným způsobem převyšují příjmy, a tedy nastává úpadek. Podnikatelské subjekty mají v takovém případě možnost požádat o půjčku, kterou by se snažily, překlenou období, než získají proplacení svých pohledávek. Ovšem v takovém případě musí podnikatel dobře zvážit, zda je schopen ještě své finanční prostředky získat zpět či nikoliv, neboť v takovém případě by se ještě zbytečně zadlužil.

Celkově lze konstatovat, že úpadek společnosti nebo ukončení podnikatelské činnosti je z velké části spojeno s finančními prostředky, které jsou stěžejní oblastí celého podnikání. Ve chvíli, kdy podnikatelský subjekt nebude generovat dostatečné zisky, tak jeho možnosti udržení se na trhu jsou velmi omezené. Každý podnikatelský subjekt by měl počítat s tím, že jeho setrvání na trhu je spojeno s celou řadou činností, neboť kromě toho, že si musí podnikatelský subjekt plnit svoje administrativní povinnosti, zejména v oblasti daňové, tak také jeho povinnosti v oblasti úhrady záloh na zdravotním a sociálním pojištění včetně záloh na dani mohou mnohdy ovlivnit činnost podnikatele. Rostoucí požadavky na mzdy zaměstnanců se také velmi často dávají v dnešní době tématem, které má značný dopad na činnost podniků, které se snaží šetřit na mzdách, ale současně musí platy zaměstnanců korespondovat s inflací. Pro mnohé podniky to však znamená, že si již

nemohou dovolit drahou pracovní sílu a v důsledku nižších výnosů jsou nuceny takové společnosti ukončit svoji činnost.

4.8 Souhrn výsledků zkoumání

Z výsledků zkoumání, které se zaměřovaly na podnikatelskou činnost, a s tím spojenou legislativu vyplynulo, že samotné zahájení podnikatelské činnosti pro české občany je velmi jednoduchou administrativní záležitostí. Naopak pro příchozí zahraniční zájemce o podnikatelskou činnost je toto mnohem složitější, ačkoliv v případě zájemců z Evropské unie je proces obdobný, jako pro české občany. Složitější je proces pro zájemce z východních zemí, zde by tedy mohlo dojít k úpravě legislativy, aby měli možnost občané z východu si zažádat o živnostenské oprávnění za stejných podmínek, jako evropští občané. Podnikatelská činnost v České republice vykazuje setrvalou až mírně vzestupnou tendenci, zejména pak v hlavním městě a Středních Čechách. Zde však kromě toho, že je nejvíce žadatelů, tak zde také velmi často podnikatelské subjekty zanikají. Největší zastoupení zahraničních podnikatelů mají v České republice Vietnamci, kteří vlastní celou síť večerek, dále jsou to Ukrajinci a Slováci. Samozřejmě, že se zde vyskytují i další národnosti, ale jejich zastoupení není již tak výrazné. Podnikatelé současnosti se také musí vyrovnávat s mnohdy až přehnanou administrativní zátěží, která je na jejich činnost kladena, ale stejně tak je zde celá řada problémů finančního charakteru, zejména rostoucí mzdy, neuhrazené faktury a další. Podnikatelé se také mnohdy dopouštějí prohřešků, které jsou následně sankcionovány, kdy k těm nejčastějším patří špatně označené prodejny, neohlášené změny u podnikatele a další. Z těchto výsledků tedy vyplývá, že podnikatelé by se měli zaměřovat na to, že pokud chtějí podnikat, tak je nezbytné dodržovat veškerá s tím spojená pravidla, aby následně nebyli sankcionováni. Stejně tak by mělo dojít k harmonizaci legislativy, případně jejího zjednodušení, aby se dalo hovořit o rovných podmínkách pro všechny podnikatelské subjekty.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo, zjistit vývoj podnikání fyzických osob podle živnostenského zákona za stanovené časové období a dále se zaměřit na jednotlivé kraje, příčiny úpadku. Při zjištění nedostatků v právní úpravě a praxi navrhnout opatření k jejich eliminaci. Na samém začátku bylo vymezeno časové období pro zkoumání a to od roku 2008 do roku 2018.

Z výsledků bakalářské práce vyplynulo, že jako nejsnazší forma podnikatelské činnosti, kterou je možné v České republice provozovat je samostatně výdělečná činnost, tzv. OSVČ, kdy se jedná o formu podnikání snadno dostupnou i pro zahraniční návštěvníky České republiky, jak dále potvrdily některé údaje představené v této práci. Mezi nejčastější držitele živnostenského oprávnění k výkonu samostatně výdělečné činnosti se samozřejmě řadí Čeští občané, ale v případě zahraničních držitelů se jedná nejvíce o Vietnamce, Ukrajince a Slovenské podnikatele. Z pohledu nejvíce držitelů jednoznačně v České republice dominuje Středočeský kraj a hlavní město Praha, kde se soustředí největší počet držitelů živnostenského oprávnění, ale současně je to i místo, kde také nejvíce držitelů ukončí svoji činnost, případně ji přeruší.

Se vstupem České republiky do Evropské unie došlo také k celé řadě legislativních úprav, které značným způsobem rozdělili zájemce o provozování vlastní živnosti ze zemí Evropské unie a dále ze zemí mimo Evropskou unii. V případě zájemců z Evropské unie je samotný legislativní proces velmi jednoduchý a žadatelé nemají příliš povinností, které by museli splňovat na to, aby mohli získat živnostenské oprávnění. Naopak v případě žadatelů mimo Evropskou unii se vyžaduje doložení celé řady dokumentů a dále musí být žadatelé držiteli povolení k pobytu přesahujícímu 90 dní a v lepším případě povolení k dlouhodobému – trvalému pobytu. Tato podmínka do značné míry komplikuje žadatelům jejich získání živnostenského oprávnění, respektive prodlužuje samotnou dobu, kdy takovéto oprávnění získají.

Tato bakalářská práce ukázala, že samostatně výdělečná činnost patří k velmi často vyhledávaným formám podnikání, jelikož je mnohem dostupnější, než je tomu v případě ostatních forem podnikání. Na druhou stranu i v případě OSVČ se ukázalo, že je zde celá řada problematických oblastí, které mohou případné zájemce odrazovat, ale stejně tak mohou mít dopady na již fungující živnostníky. K těm asi nejpálčivějším pro živnostníky

se řadí neustále se zvyšující zálohy na sociálním pojištění a zdravotním, které si musí živnostníci hradit sami, jelikož toto za ně nehradí žádný zaměstnavatel. Další ovšem velmi těžko řešitelnou otázkou jsou zálohové faktury, kdy v mnohých případech nastává situace, že tyto faktury nejsou hrazeny a v konečném důsledku to pro živnostníka znamená ukončení jeho činnosti, neboť má takové množství pohledávek, které převyšují jeho možnosti a hlavně schopnost dalšího fungování společnosti.

Ačkoliv tedy dochází k neustálému zlepšování podmínek v oblasti podnikatelského prostředí, tak je potřeba i nadále myslet na drobného živnostníka, kterému neustále zvyšování výdajů na jeho činnost příliš nepomůže v jeho činnosti. V současné době by mělo opět docházet ke změnám v oblasti samostatně výdělečné činnosti. Podnikatelům by měly ulehčit jejich činnost tzv. výdajové paušály, které umožňují poplatníkovi, že nemusí uplatňovat prokazatelně vynaložené výdaje, které by měli usnadnit živnostníkovi uplatnění výdajů v daňovém přiznání, ovšem i zde je jistý limit a tím je příjem do 1 milionu korun. Je zde tedy vidět jistá snaha o zlepšení podmínek pro podnikatele, ale jistě to neznamená, že to přiláká větší počet žadatelů o živnostenské oprávnění, jelikož by muselo současně dojít i k razantní úpravě legislativy pro zahraniční žadatele, zejména pak pro ty, kteří přicházejí ze třetích zemí. Česká republika v současnosti řeší problém s nedostatkem zaměstnanců a nikoliv živnostníků, proto nelze předpokládat nějaký větší posun v této oblasti pro zájemce ze zemí mimo Evropskou unii.

6 Seznam použitých zdrojů

- ACCACE. Změna přístupu ČSSZ k vydávání formulářů A1. [online]. 17.01.2018 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://accace.cz/zmena-pristupu-cssz-k-vydavani-formularu-a1/>
- BOHUTÍNSKÁ, Jana. *Polovina z 500 živnostníků má problémy s platební morálkou zákazníků*. Podnikatel.cz [online]. 2017 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/polovina-z-500-zivnostniku-ma-problemy/>.
- ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Obecné informace*. [online]. 2019 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-pojistneho-obecne-informace>.
- ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Počet OSVČ v ČR*. [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://data.cssz.cz/web/otevrena-data/graf-pocet-osvc-v-cr>.
- ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Počet OSVČ v krajích*. [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://data.cssz.cz/web/otevrena-data/graf-pocet-osvc-v-krajich>.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci: Zaměstnanost*. [online]. 2018 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_zamestnanost.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Pohyb obyvatelstva - 1. čtvrtletí 2019*. Czso.cz [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-1-ctvrtleti-2019>.
- EQUA BANK. *Každý osmý živnostník měl problém se zaplacením daní*. [online]. 2018 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://www.equabank.cz/n/kazdy-osmy-zivnostnik-mel-problem-se-zaplacenim-dani>.
- FINANČNÍ SPRÁVA. *Začínáte podnikat?* [online]. [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/zivotni-situace/zacinate-podnikat>.
- HOLUB, Petr. *Živnostníci jako paraziti? Spíš je to naděje pro nejchudší domácnosti*. Aktuálně.cz [online]. 2013, 25-03-2013 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/denik-insider/zivnostnici-jako-paraziti-spis-je-to-nadeje-pro-nejchudsi-domacnosti/r~i:insider:article:19315/>.

- HRABICA, Pavel. *Problém rodinných firem. Mladí už nechťejí, staří zavírají krám.* Metro.cz [online]. 2018 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.metro.cz/problem-rodinnych-firem-mladi-uz-nechteji-stari-zaviraji-kram-p6o-/region.aspx?c=A180530_181844_metro-region_pur.
- IROZHLAS.CZ. *Nebudu zavírat oči před problémem živnostníků, reaguje Štěch na kritiku.* Irozhlas.cz [online]. 2017 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/nebudu-zavirat-oci-pred-problemem-zivnostniku-reaguje-stech-na-kritiku_1706161605_mos.
- JOSKOVÁ, L., ŠAFRÁNEK, J., ČOUKOVÁ P., PRAVDA P., PRAVDOVÁ, M. *Nová společnost s ručením omezeným – aktualizované vydání: právo - účetnictví – daně.* Praha: Grada, 2015. ISBN 9788027190003.
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehled platných smluv: oddělení 1503 - Mezinárodní zdaňování.* [online]. 2012 [cit. 2019-08-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/dvoji-zdaneni/prehled-platnych-smluv>.
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Počty podnikatelů dle občanství podnikajících v České republice.* [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/pocty-podnikatelu-dle-obcanstvi-podnikajicich-v-ceske-republice--151024/>.
- MORÁVEK, Daniel. *Prohřešky živnostníků lze začít šetřit jen do tří let od jejich spáchání.* Podnikatel.cz [online]. 2009 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/za-poruseni-zakona-hrozi-az-milionova-pokuta/>.
- NIČ HUSÁROVÁ, Kateřina. *Kladenský živnostenský úřad odhalil stovky přestupků, patří k nejlepším v zemi.* Kladenský deník [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: https://kladensky.denik.cz/zpravy_region/kladensky-zivnostensky-urad-odhalil-stovky-prestupku-patri-k-nejlepsim-v-zemi-20190223.html.
- PARLAMENTNÍ LISTY. *Asociace malých a středních podniků a živnostníků: 25 hlavních změn pro podnikatele v roce 2018.* [online]. 2017 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/Asociace-malych-a-strednich-podniku-a-zivnostniku-25-hlavnich-zmen-pro-podnikatele-v-roce-2018-514116>.

SVOBODOVÁ, Ivana a Michal ANDERA. *Od nápadu k podnikatelskému plánu: jak hledat a rozvíjet podnikatelské příležitosti*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-802-7104-079.

VÁLOVÁ, Irena. *Pozor na pokuty: Živnostníci mají povinnosti, i když činnost nevykonávají*. Česká Justice: Legislativa [online]. 2017 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2017/07/pozor-pokuty-zivnostnici-maji-povinnosti-i-kdyz-cinnost-nevykonavaji/>.

ZÁKON č. 222/2009 Sb. ze dne 20.07.2009 o volném pohybu služeb.

ZÁKON č. 280/2009 Sb. ze dne 3.09.2009 – Zákon daňový řád.

ZÁKON č. 326/1999 Sb. ze dne 23.12.1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

ZÁKON č. 455/1991 Sb. ze dne 15.11.1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).

ZÁKON č. 589/1992 Sb. ze dne 17.12.1993 České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

ZÁKON č. 90/2012 Sb. ze dne 22.03.2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).